Ц. Дамдинсүрэн

2000 МЯНГАН ЖИЛИЙН ХАРЬЦУУЛСАН ХУСНЭГТ

2000

Агуулга:

I ЖАРАН ЭХЛЭВ 6
II ЖАРАН ЭХЛЭВ 15
III ЖАРАН ЭХЛЭВ 24
IV ЖАРАН ЭХЛЭВ 33
V ЖАРАН ЭХЛЭВ 45
VI ЖАРАН ЭХЛЭВ 55
VII ЖАРАН ЭХЛЭВ 64
VIII ЖАРАН ЭХЛЭВ 74
IX ЖАРАН ЭХЛЭВ 83
X ЖАРАН ЭХЛЭВ 92
XI ЖАРАН ЭХЛЭВ 103
XII ЖАРАН ЭХЛЭВ 114
XIII ЖАРАН ЭХЛЭВ 126
XV ЖАРАН ЭХЛЭВ 150
XVI ЖАРАН ЭХЛЭВ 166
XVII ЖАРАН ЭХЛЭВ 180

Европын 1000 он

Монгол тооллын Цагаан хулгана жил

Хойд Сүн улсын Сянь пин-ий 3-р он

Төрийн он 3

Европын 1001 он

Монгол тооллын Цагаагчин үхэр жил

Төрийн он 4

Европын 1002 он

Монгол тооллын Хар бар жил

Төрийн он 5

Европын 1003 он

Монгол тооллын Харагчин туулай жил

Төрийн он 6

Европын 1004 он

Монгол тооллын Хөх луу жил

Хойд Сүн улсын Жин-дэ-гийн 1-р он эхлэв.

Төвөдийн зохиолч Бром багш (-1064) төрөв.

Төрийн он 1

Европын 1005 он

Монгол тооллын Хөхөгчин могой жил

Кидан (Хятан) улс Өмнөд Сүн улстай найрамдав.

Төрийн он 2

Европын 1006 он

Монгол тооллын Улаан морь жил

Төрийн он 3

Европын 1007 он

Монгол тооллын Улаагчин хонь жил

Төрийн он 4

Европын 1008 он

Монгол тооллын Шар бич жил

Хойд Сүн улсын Да-жун Сян фу-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1009 он

Монгол тооллын Шарагчин тахиа жил

Төрийн он 2

Европын 1010 он

Монгол тооллын Цагаан нохой жил

Төрийн он 3

Европын 1011 он

Монгол тооллын Цагаагчин гахай жил

Төрийн он 4

Европын 1012 он

Монгол тооллын Хар хулгана жил

Төвөдийн зохиолч Марва Лозава (-1097) төрөв.

Төрийн он 5

Европын 1013 он

Монгол тооллын Харагчин үхэр жил

Төрийн он 6

Европын 1014 он

Монгол тооллын Хөх бар жил

Төрийн он 7

Европын 1015 он

Монгол тооллын Хөхөгчин туулай жил

Төрийн он 8

Европын 1016 он

Монгол тооллын Улаан луу жил

Төрийн он 9

Европын 1017 он

Монгол тооллын Улаагчин могой жил

Хойд Он улсын Тянь-си-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1018 он

Монгол тооллын Хар морь жил

Төрийн он 2

Европын 1019 он

Монгол тооллын Харагчин хонь жил

Төрийн он 3

Европын 1020 он

Монгол тооллын Цагаан бич жил

Төрийн он 4

Европын 1021 он

Монгол тооллын Цагаагчин тахиа жил

Төрийн он 5

Европын 1022 он

Монгол тооллын Хар нохой жил

Хойд Сүн улсын Цянь Син-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1023 он

Монгол тооллын Харагчин гахай жил

Хойд Сүн улсын Тянь шэн-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1024 он

Монгол тооллын Хөх хулгана жил

Төрийн он 2

Европын 1025 он

Монгол тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Төрийн он 3

Европын 1026 он

Монгол тооллын Улаан бар жил

Төрийн он 4

I ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1027 он

Монгол тооллын Улаагчин туулай жил

Төвөдийн зохиолч Бодова (-1105) төрөв.

Төрийн он 5

Европын 1028 он

Монгол тооллын Шар луу жил

Төрийн он 6

Европын 1029 он

Монгол тооллын Шарагчин могой жил

Төрийн он 7

Европын 1030 он

Монгол тооллын Цагаан морь жил

Төрийн он 8

Европын 1031 он

Монгол тооллын Цагаагчин хонь жил

Төрийн он 9

Европын 1032 он

Монгол тооллын Хар бич жил

Хойд Сүн улсын Мин дао-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1033 он

Монгол тооллын Харагчин тахиа жил

Төрийн он 2

Европын 1034 он

Монгол тооллын Хөх нохой жил

Хойд Он улсын Жин ю-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1035 он

Монгол тооллын Хөхөгчин гахай жил

Төрийн он 2

Европын 1036 он

Монгол тооллын Улаан хулгана жил

Төрийн он 3

Европын 1037 он

Монгол тооллын Улаагчин үхэр жил

Төрийн он 4

Европын 1038 он

Монгол тооллын Шар бар жил

Хойд Сүн улсын Бао юань-ийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1039 он

Монгол тооллын Шарагчин туулай жил

Энэтхэгийн эрдэмтэн Адижа (982-1054) Төвөдөд ирэв.

Төрийн он 2

Европын 1040 он

Монгол тооллын Цагаан луу жил

Хойд Сүн улсын Кан дин-гийн 1-р он эхлэв.

Төвөдийн шүлэгч Миларайба (-1123) төрөв.

Төрийн он 1

Европын 1041 он

Монгол тооллын Цагаагчин могой жил

Хойд Сүн улсын Цин ли-гийн 1-р он эхлэв.

Хятадад гүймэг үсгээр ном хэвлэж эхлэв.

Европын 1042 он

Монгол тооллын Хар морь жил

Адижаг энэ жил Төвөдөд ирсэн гэж зарим түүхчид хэлдэг.

Төрийн он 2

Европын 1043 он

Монгол тооллын Харагчин хонь жил

Төрийн он 3

Европын 1044 он

Монгол тооллын Хөх бич жил

Төрийн он 4

Европын 1045 он

Монгол тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Төрийн он 5

Европын 1046 он

Монгол тооллын Улаан нохой жил

Төрийн он 6

Европын 1047 он

Монгол тооллын Улаагчин гахай жил

Төрийн он 7

Европын 1048 он

Монгол тооллын Шар хулгана жил

Төрийн он 8

Европын 1049 он

Монгол тооллын Шарагчин үхэр жил

Хойд Сүн улсын Хуан ю-гийн 1-р он эхлэв

Төрийн он 1

Европын 1050 он

Монгол тооллын Цагаан бар жил

Төрийн он 2

Европын 1051 он

Монгол тооллын Цагаагчин туулай жил

Төрийн он 3

Европын 1052 он

Монгол тооллын Хар луу жил

Төвөдийн Нетан хийд байгуулагдав.

Төрийн он 4

Европын 1053 он

Монгол тооллын Харагчин могой жил

Төрийн он 5

Европын 1054 он

Монгол тооллын Хөх морь жил

Хойд Сүн Улсын Жи хэ-гийн 1-р он эхлэв.

Энэтхэгийн эрдэмтэн Адижа (982-) Төвөдөд нас барав.

Төрийн он 1

Европын 1055 он

Монгол тооллын Хөхөгчин хонь жил

Төвөдийн Лозава Ринчинсамбуу (958-) нас барав.

Төрийн он 2

Европын 1056 он

Монгол тооллын Улаан бич жил

Хойд Сүн улсын Жя ю-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1057 он

Монгол тооллын Улаагчин тахиа жил

Төвөдийн Радэн хийд байгуулагдав.

Төрийн он 2

Европын 1058 он

Монгол тооллын Шар нохой жил

Төрийн он 3

Европын 1059 он

Монгол тооллын Шарагчин гахай жил

Төрийн он 4

Европын 1060 он

Монгол тооллын Цагаан хулгана жил

Төрийн он 5

Европын 1061 он

Монгол тооллын Цагаагчин үхэр жил

Төрийн он 6

Европын 1062 он

Монгол тооллын Хар бар жил

Төрийн он 7

Европын 1063 он

Монгол тооллын Харагчин туулай жил

Төрийн он 8

Европын 1064 он

Монгол тооллын Хөх луу жил

Хойд Сүн улсын Жи пин-гийн 1-р он эхлэв.

Төвөдийн зохиолч Бром багш (1004-) нас барав. ?

Төрийн он 1

Европын 1065 он

Монгол тооллын Хөхөгчин могой жил

Амдогийн Госыло (Гэсэр) хаан (997-) нас барав.

Төвөд Гэсэрийн тууж зохиогдсон бололтой.

Төрийн он 2

Европын 1066 он

Монгол тооллын Улаан морь жил

Төрийн он 3

Европын 1067 он

Монгол тооллын Улаагчин хонь жил

Төрийн он 4

Европын 1068 он

Монгол тооллын Шар бич жил

Хойд Сүн улсын Син нин-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1069 он

Монгол тооллын Шарагчин тахиа жил

Дундад улсын сайд Ван Ань-ши (1021-1086) газрыг тэгшитгэн хуваж эхлэв.

Төрийн он 2

Европын 1070 он

Монгол тооллын Цагаан нохой жил

Төрийн он 3

Европын 1071 он

Монгол тооллын Цагаагчин гахай жил

Төрийн он 4

Европын 1072 он

Монгол тооллын Хар хулгана жил

Төрийн он 5

Европын 1073 он

Монгол тооллын Харагчин үхэр жил

Төвөдийн Сажа хийд байгуулагдав.

Төрийн он 6

Европын 1074 он

Монгол тооллын Хөх бар жил

Төрийн он 7

Европын 1075 он

Монгол тооллын Хөхөгчин туулай жил

Төрийн он 8

Европын 1076 он

Монгол тооллын Улаан луу жил

Төрийн он 9

Европын 1077 он

Монгол тооллын Улаагчин могой жил

Төрийн он 10

Европын 1078 он

Монгол тооллын Шар морь жил

Хойд Сүн улсын Юань фэн-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1079 он

Монгол тооллын Шарагчин хонь жил

Төрийн он 2

Европын 1080 он

Монгол тооллын Цагаан бич жил

Төрийн он 3

Европын 1081 он

Монгол тооллын Цагаагчин тахиа жил

Төрийн он 4

Европын 1082 он

Монгол тооллын Хар нохой жил

Төрийн он 5

Европын 1083 он

Монгол тооллын Харагчин гахай жил

Төрийн он 6

Европын 1084 он

Монгол тооллын Хөх хулгана жил

Монголын Хабул хаан (-?) төржээ.

Хятадад Сыма Гуан хэмээх бичгийн хүн “Зыжи тун-зянь” хэмээх түүхийг зохиов.

Төрийн он 7

Европын 1085 он

Монгол тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Төрийн он 8

Европын 1086 он

Монгол тооллын Улаан бар жил

Хойд Сүн улсын Юань Ю-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

II ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1087 он

Монгол тооллын Улаагчин туулай жил

Төрийн он 2

Европын 1088 он

Монгол тооллын Шар луу жил

Төрийн он 3

Европын 1089 он

Монгол тооллын Шарагчин могой жил

Төрийн он 4

Европын 1090 он

Монгол тооллын Цагаан морь жил

Төрийн он 5

Европын 1091 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

Төрийн он 6

Европын 1092 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Төрийн он 7

Европын 1093 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Төрийн он 8

Европын 1094 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Хойд Сүн улсын Жао шэн-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1095 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Төрийн он 2

Европын 1096 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

Төрийн он 3

Европын 1097 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

Төвөдийн зохиолч Марва Лозова (1012-) нас барав.

Төрийн он 4

Европын 1098 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Хойд Сүн улсын Юань фу-гийн 1-р он эхлэв

Төрийн он 1

Европын 1099 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Төрийн он 2

Европын 1100 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

Төрийн он 3

Европын 1101 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Хойд Сүн улсын Жин жун-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1102 он

Монголын тооллын Хар морь жил

Хойд Сүн улсын Цун нин-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Монголын тооллын жил

Төвөдийн зохиолч Мажиг Лавдойма (-1206) төрөв. ?

Европын 1103 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

Төрийн он 2

Европын 1104 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Бардам баатар (- ?) төрсөн мэт?

Төрийн он 3

Европын 1105 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Төвөдийн зохиолч Бодова (1207-) нас барав.

Төрийн он 4

Европын 1106 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

Төрийн он 5

Европын 1107 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

Хойд Сүн улсын Да гуань-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1108 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

Төрийн он 2

Европын 1109 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

Төрийн он 3

Европын 1110 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Төрийн он 4

Европын 1111 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

Хойд Сүн улсын Жэн хэ-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1112 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Төрийн он 2

Европын 1113 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

Зөрчид босого гаргаж Ляо (Кидан) улстай тэмцэв.

Төрийн он 3

Европын 1114 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

Төрийн он 4

Европын 1115 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

Алтан (Зөрчидийн) улс Кидан (Хятан) улстай байлдаж эхлэв.

Төрийн он 5

Европын 1116 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Төрийн он 6

Европын 1117 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

Төрийн он 7

Европын 1118 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

Хойд Сүн улсын Цун хэ-гийн 1-р он эхлэв.

Есүхэй баатар (-1170) төрсөн мэт.

Төрийн он 1

Европын 1119 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

Хойд Сүн улсын Сюань хэ-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1120 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

Төрийн он 2

Европын 1121 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

Төрийн он 3

Европын 1122 он

Монголын тооллын Хар бар жил

Төрийн он 4

Европын 1123 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

Төвөдийн шүлэгч Миларайба (1040-) нас барав.

Төрийн он 5

Монголын тооллын жил

Кидан улсын жанжин Елюй Даши Чин толгойд ирж зарим монгол аймгийн тэргүүлэгчдийн хурлыг хийлгэв.

Европын 1124 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

Алтан улс (Зөчид) Ляо (Кидан) -гүрнийг сөнөөв. Киданы үлдэгдлийг Елюй Даши авч Туркестанд очиж Хар Хятад улсыг байгуулав.

Төрийн он 6

Европын 1125 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Төрийн он 7

Европын 1126 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

Хойд Сүн улсын Чин Кан-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1127 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Өмнөд Сүн улсни Жэнь йэнь-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1128 он

Монголын тооллын Шар бич жил

Төрийн он 2

Европын 1129 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

Төрийн он 3

Европын 1130 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Төрийн он 4

Европын 1131 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Өмнөд Сүн улсын Шао син-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1132 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Төрийн он 2

Европын 1133 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Төрийн он 3

Европын 1134 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Төрийн он 4

Европын 1135 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

Төрийн он 5

Европын 1136 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Төрийн он 6

Европын 1137 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

Төрийн он 7

Европын 1138 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Монголчууд Алтан улсын довтолгоог амжилттай няцаав.

Төрийн он 8

Европын 1139 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

Төрийн он 9

Европын 1140 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Төрийн он 10

Европын 1141 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Төрийн он 11

Европын 1142 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

Төрийн он 12

Европын 1143 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

Төрийн он 13

Европын 1144 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

Төрийн он 14

Европын 1145 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Төрийн он 15

Европын 1146 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

Төрийн он 16

III ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1147 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Монгол улс Алтан улстай найрамдав.

Төрийн он 17

Европын 1148 он

Монголын тооллын Шар луу жил

Төрийн он 18

Европын 1149 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

Төрийн он 19

Европын 1150 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

Хабула Хамаг Монголын хаан болов. ?

Төрийн он 20

Европын 1151 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

Төрийн он 21

Европын 1152 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Төрийн он 22

Европын 1153 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Төвөдийн Нартан хийд байгуулагдав.

Төрийн он 23

Европын 1154 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Төрийн он 24

Европын 1155 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Зарим түүхэнд Чингис хааныг энэ жил төрсөн гэдэг.

Төрийн он 25

Европын 1156 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

Төрийн он 26

Европын 1157 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

Төрийн он 27

Европын 1158 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Төрийн он 28

Европын 1159 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Төрийн он 29

Европын 1160 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

Төрийн он 30

Европын 1161 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Төрийн он 31

Европын 1162 он

Монголын тооллын Хар морь жил

Тэмүжин (Чингис хаан) (-1227) төрөв.

Төрийн он 32

Европын 1163 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

Өмнөд Сүн улсын Лун син-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1164 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Чингис хааны дүү Хасар төрсөн мэт.

Төрийн он 2

Европын 1165 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Өмнөд Сүн улсын Цянь дао-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1166 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

Төрийн он 2

Европын 1167 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

Сажа Содномзэмо (1142-1182) Чойлажугнаго хэмээх түүхийг зохиов.

Төрийн он 3

Европын 1168 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

Төрийн он 4

Европын 1169 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

Төвд Цанидын анхны сурах бичиг (Дүйра) зохиосон Чава Чойжисэнгэ (1109-) нас барав.

Төрийн он 5

Европын 1170 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Төрийн он 6

Европын 1171 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

Төрийн он 7

Европын 1172 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Төрийн он 8

Европын 1173 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

Төрийн он 9

Европын 1174 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

Өмнөд Сүн улсын Жунь си-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1175 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

Төрийн он 2

Европын 1176 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Төрийн он 3

Европын 1177 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

Төрийн он 4

Европын 1178 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

Төрийн он 5

Европын 1179 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

Төрийн он 6

Европын 1180 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

Төрийн он 7

Европын 1181 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

Төрийн он 8

Европын 1182 он

Монголын тооллын Хар бар жил

Төвөдийн зохиолч Сажа бандид Гунгаажалцан (-1251) төрөв.

Төрийн он 9

Европын 1183 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

“Богдын тогтоосон утгын далай” хэмээх тангуд нэвтэрхий толь хэвлэгдэв.

Төрийн он 10

Европын 1184 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

Зүчи (-1227) төрөв. ?

Төрийн он 11

Европын 1185 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Цагадай (-1242) төрөв. ?

Төрийн он 12

Европын 1186 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

Өгэдэй хаан (-1241) төрөв.

Төрийн он 13

Европын 1187 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Тангуд цэцэн үгийн дэвтэр хэвлэгдэв.

Төрийн он 14

Европын 1188 он

Монголын тооллын Шар бич жил

Төрийн он 15

Европын 1189 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

Тэмүжинийг Монголын хаан болгож, Чингис хаан цол өргөмжлөв.

Чингис хааны түшмэл Елюй Чу-цай (-1243) төрөв.

Төрийн он 16

Европын 1190 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Өмнөд Сүн улсын Шао си-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1191 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Төрийн он 2

Европын 1192 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Төрийн он 3

Европын 1193 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Төрийн он 4

Европын 1194 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Төрийн он 5

Европын 1195 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

Төрийн он 1

Европын 1196 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Төрийн он 2

Европын 1197 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

Төрийн он 3

Европын 1198 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Төрийн он 4

Европын 1199 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

Төрийн он 5

Европын 1200 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Төрийн он 6

Европын 1201 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Өмнөд Сүн улсын Жятай-гийн 1-р он эхлэв.

Жамуха (? -1206) гүр хаан болов.

Төрийн он 1

Европын 1202 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

Чингис хаан Татар аймгийг байлдав.

Төрийн он 2

Европын 1203 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

Төрийн он 3

Европын 1204 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

Чингис хаан Найманы бичгийн сайд Тататунга-г олзлон авч үр хүүхдэдээ уйгур бичиг заалгажээ.

Төрийн он 4

Европын 1205 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Өмнөд Сүн улсын Кай си-гийн 1-р он эхлэв.

Хачи банчин Шагжашри (1127-1225) Төвөдөд ирэв.

Төрийн он 1

Европын 1206 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

Монголын тулгар төр байгуулагдаж Тэмүжин Чингис хаан бүх Монголын их хаанд өргөмжлөгдөв.

Шихихута-гийг (1180-1262) ? төрийн заргач болгож “Хөх дэвтэр”-ийг тушаав.

Мажиг Лавдонма (1102-) нас барав.

Төрийн он 2

IV ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1207 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Чингис хаан Тангуд улсад довтолж эхлэв.

Хачи бандид Шагжашри (1125-1227) “Шашны зурхай” хэмээх түүх зохиов.

Төрийн он 3

Европын 1208 он

Монголын тооллын Шар луу жил

Өмнөд Сүн улсын Жя дин-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1209 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

Уйгур улс Чингис хаанд дагаж оров.

Мөнх хаан (-1259) төрөв.

Төрийн он 2

Европын 1210 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

Алтан улсын хаан Чингис хаанд элч илгээж алба барихыг шаардаж тулгав.

Төрийн он 3

Европын 1211 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

Чингис хаан Алтан улстай байлдаж эхлэв.

Төрийн он 4

Европын 1212 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Төрийн он 5

Европын 1213 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Найманы Хүчүлүг Дорнод Туркестаныг эзлэв.

Төрийн он 6

Европын 1214 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Монгол улс өмнөд Сүн улстай элчин харилцаа тогтоов.

Төрийн он 7

Европын 1215 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Алтан улс Чингис хааны цэрэгт эзлэгдэв.

Хубилай хаан (-1294) төрөв.

Төрийн он 8

Европын 1216 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

Төрийн он 9

Европын 1217 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

Хүлэгү хаан (Иранд хаан суусан) (-1265) төрөв.

Төрийн он 10

Европын 1218 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Чингис хаан Дорнод Туркестаныг эзлэв.

Кидан угсааны Елюй Чу-цай (1189-1243) Чингис хааны түшмэл болов.

Төрийн он 11

Европын 1219 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Чингис хаан Дундад Азийг байлдаж эхлэв.

Төрийн он 12

Европын 1220 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

Хархорумыг Монгол улсын нийслэл болгов.

Төрийн он 13

Европын 1221 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Чингис хаан Хорезм улсыг эзлэв.

Төрийн он 14

Европын 1222 он

Монголын тооллын Хар морь жил

Төрийн он 15

Европын 1223 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

Чингис хааны жанжин Сүвэдэйн цэрэг Оросын цэрэгтэй Калка голд тулгарч байлдав.

Чингис хааны жанжин Мухулай (1171-) нас барав.

Төрийн он 16

Европын 1224 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Төрийн он 17

Европын 1225 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Өмнөд Сүн улсын Бао цин-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1226 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

Төрийн он 2

Европын 1227 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

Тангуд улсыг эзлээд Чингис хаан 8-р сарын 25-нд таалал төгсөв. (1155- буюу 1162-)

Чингисийн ууган хүү Зүчи (1184 ?-) нас барав.

Төрийн он 3

Европын 1228 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

Өмнөд Сүн улсын Шао дин-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1229 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

Чингис хааны 3-р хүү Өгэдэй их хаанд өргөмжлөгдөв.

Хааны санд хураах улсын нэгдсэн алба татварын хуулийг гаргав.

Төрийн он 2

Европын 1230 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Төрийн он 3

Европын 1231 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

Чингис хаантай 10 жил байлдсан Хорезмын хаан Желал-ад-дин нас барав.

Төрийн он 4

Европын 1232 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Монгол гүрэнд өртөө байгуулагдав.

Төрийн он 5

Европын 1233 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

Төрийн он 6

Европын 1234 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

Өмнөд Сүн улсын Дуань пин-гийн 1-р он эхлэв.

Монголын цэрэг Алтан улсыг байлдаж эзлэв.

Елюй Чу-цай Өгэдэй хааны засгийн газрын тэргүүн сайд болов.

Төрийн он 1

Европын 1235 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

Хархорумд их хуралдай болж, баруун орнуудыг байлдан эзлэх тухай хэлэлцэв.

Төрийн он 2

Европын 1236 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Чингисийн ач хүү Бат хаан Орост аян дайн хийв.

Төрийн он 3

Европын 1237 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

Өмнөд Сүн улсын Жя-си-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1238 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

Төрийн он 2

Европын 1239 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

Төрийн он 3

Европын 1240 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

“Монголын нууц товчоо” Хэрлэний Баян-Улааны Долоон болдогт зохиогдов.

Төрийн он 4

Европын 1241 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

Өмнөд Сүн улсын Цун ю-гийн 1-р он эхлэв.

Өгэдэй хаан (1186-) 12-р сарын 11-нд нас барав.

Төрийн он 1

Европын 1242 он

Монголын тооллын Хар бар жил

Цагадай хаан (1185 ?-) нас барав.

Төрийн он 2

Европын 1243 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

Батын эзэмшил газар орныг Алтан ордны улс гэж нэрлэх болов.

Төрийн он 3

Елюй Чу-цай (1189-) нас барав.

Европын 1244 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

Төрийн он 4

Европын 1245 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Монгол улс Түрэгийн Султантай гэрээ байгуулав.

Төрийн он 5

Европын 1246 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

Өгэдэйн Хүү Гүюг (-1248) их хаанд өргөмжлөгдөв.

Европын лам Плано Карпини Монголд ирэв.

Сажа бандид Гунгаажалцан Пагва ламыг дагуулан Хөх нуурын Лянжоуд ирэв.

Төрийн он 6

Европын 1247 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Монгол гүрний хүн амын анхны тооллого болов.

Түүхч Рашид-ад-дин (-1318) төрөв.

Армены ван 2-р Гегүмийн дүү Смбатт Спарнет Хархорумд ирж Гүюг хаантай хэлэлцээ хийв.

Төрийн он 7

Европын 1248 он

Монголын тооллын Шар бич жил

4-р сард Гүюг хаан Самарканд хотын орчим нас барав.

Төрийн он 8

Европын 1249 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

Төрийн он 9

Европын 1250 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Төрийн он 10

Европын 1251 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Тулуйн хүү Мөнх (1209-1259) их хаанд өргөмжлөгдөв.

Сажа бандид Гунгаажалцан (1182-) нас барав.

Төрийн он 11

Европын 1252 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Төрийн он 12

Европын 1253 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Өмнөд Сүн улсын Бао Ю-гийн 1-р он эхлэв.

Пагва лам улсын багш гоши болов.

Төрийн он 1

Европын 1254 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Францын хааны элч Рубруквис (1220-1293) Хархорумд ирэв. Зохиол нь анх 1589 онд хэвлэгдсэн.

Төрийн он 2

Европын 1255 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

Бат хаан нас барав. (? -) Сартаг, Алтан ордны хаан болов.

Төрийн он 3

Европын 1256 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Төрийн он 4

Европын 1257 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

Вьетнам Монголын түшмэг улс болов.

Бэрх (1206-1266) Алтан ордны хаан болов.

Төрийн он 5

Европын 1258 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Монголын цэрэг Багдадыг эзлэв.

Төрийн он 6

Европын 1259 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

Өмнөд Сүн улсын Кай Цин-ийн 1-р он эхлэв.

Новогород хотод Монголын эсрэг бослого гарав.

Мөнх хаан (1209-) нас барав.

Төрийн он 1

Европын 1260 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Тулуйн хүү Хубилай (1215-1294) Кайпинд өөрийгөө их хаан гэж

өргөмжлүүлэв.

Хубилай хааны тэргүүн он эхлэв.

Монгол улс цаасан мөнгө гаргав.

Персийн түүхч Жувейни (1226-1283) “Ертөнцийг байлдан дагуулагчийн түүх” хэмээх том номыг зохиов.

Төрийн он 1

Европын 1261 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Төрийн он 2

Европын 1262 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

Оросын Ярославль, Ростов, Суздаль, Владимир хотуудад Монголын эсрэг бослого гарав.

Төрийн он 3

Европын 1263 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

“Зандан зуугийн домог” зохиогдов.

Хүлэгү (1217-1265) Ираны хаан болов.

Төрийн он 4

Европын 1264 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

Юань улсын Хубилай хааны Жи юань-ийн 1-р он эхлэв.

Хубилайн зарлигаар Бээжинд улсын судар зохиох хүрээлэн байгуулагдав.

Төрийн он 1

Европын 1265 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Өлзийт (Төмөр) хаан (-1307) төрөв.

Тулуйн хүү Хүлэгү (1217-) нас барав.

Абага (1234-1212) Ираны хаан суув.

Төрийн он 2

Европын 1266 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

Тулуйн хүү Аригбөх нас барав.

Төрийн он 3

V ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1267 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Төрийн он 4

Европын 1268 он

Монголын тооллын Шар луу жил

Төрийн он 5

Европын 1269 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

Пагва ламын зохиосон дөрвөлжин үсгийг нийт их гүрний албан бичиг болгон зарлав.

Төрийн он 6

Европын 1270 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

Төрийн он 7

Европын 1271 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

Хубилай хаан улсын нийслэлийг Бээжинд шилжүүлж улсын нэрийг Юань гэдэг болгов.

Италийн худалдаачин Марко Поло (1254-1323) Монгол гүрэнд ирэв.

Тэгээд 17 жил суугаад нутагтаа буцаж үзсэн харснаа бичиж гаргажээ.

Төрийн он 8

Европын 1272 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Төрийн он 9

Европын 1273 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Хубилай Японд анхдугаар удаа довтлов.

Төрийн он 10

Европын 1274 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Японыг довтолсон Монгол цэрэг далайн шуурганд дарагдаж сүйрэв.

Баянчинсан (1236-1295) Сүн улстай байлдаж эхлэв.

Төрийн он 11

Европын 1275 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Пагва лам “Божи жалраб” хэмээх түүхийг зохиов.

Төрийн он 12

Европын 1276 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

Есөнтөмөр хаан (-1328) төрөв.

Төрийн он 13

Европын 1277 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

Төрийн он 14

Европын 1278 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Пагва лам “Жэжа-рабсал” хэмээх “Чухал хэрэглэгч” гэж алдаршсан

түүх онолын зохиолыг бичив.

Төрийн он 15

Европын 1279 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Хубилай бүх Хятадыг эзэлж өмнөд Сүн улсыг мөхөөв.

Төрийн он 16

Европын 1280 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

Пагва лам Лодойжалцан (1235-) нас барав.

Өртөөний хуулийг шинэчлэн гаргажээ.

Төрийн он 17

Европын 1281 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Хубилай, Японд 2-р удаа довтлов.

Төрийн он 18

Европын 1282 он

Монголын тооллын Хар морь жил

Монгол Уйгур үсгээр бичсэн нэвтэрхий толь бичгийг Бээжинд

хэвлэж тараав. (Юань ши 12-р дэвтэр)

Ираны Монгол хаан Абага (1234-) нас барав.

Төрийн он 19

Европын 1283 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

Төрийн он 20

Европын 1284 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Аргун (-1291) Ираны хаан болов.

Төрийн он 21

Европын 1285 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Буянт (Аюурбарвада) хаан (-1320) төрөв.

Төрийн он 22

Европын 1286 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

Төрийн он 23

Европын 1287 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

Бирм Юань улсын хараат улс болов.

Төрийн он 24

Европын 1288 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

Хубилай Энэтхэг, Хятадын хойг болон Аннамыг эзлэв.

Төрийн он 25

Европын 1289 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

Хубилайн эсрэг монгол ноёд бослого гаргав.

Аргун хаан Францын гуа Филипп хаанд бичиг илгээв.

Төрийн он 26

Европын 1290 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Төвөдийн зохиолч Будон (-1364) төрөв.

Аргун хаан Ромын 4-р пап Николаст бичиг илгээв.

Төрийн он 27

Европын 1291 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

Гайхату (-1295) Ираны хаан болов.

Төрийн он 28

Европын 1292 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Хубилай Явын арлуудад цэргээ оруулж ноёрхлоо тогтоов.

Төрийн он 29

Европын 1293 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

Төрийн он 30

Европын 1294 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

Хубилай хаан (1215-) нас барав.

Төрийн он 31

Европын 1295 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

Юань улсын Юань Жэн-гийн 1-р он эхлэв.

Хубилайн ач хүү Өлзийт (Төмөр) (1265-1307) хаан суув.

Монголын Газан (1271-1304) Ираны хаан болов.

Төрийн он 1

Европын 1296 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Төрийн он 2

Европын 1297 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

Төрийн он 1

Европын 1298 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

Төрийн он 2

Европын 1299 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

Төрийн он 3

Европын 1300 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

Төрийн он 4

Европын 1301 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

Туркестаны эзэн бөгөөд Өгэдэйн ач Хайду хаан нас барав.

Төрийн он 5

Европын 1302 он

Монголын тооллын Хар бар жил

Газан хаан Ромын пап Бонифасад бичиг илгээв.

Төрийн он 6

Европын 1303 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

Чингисийн ач үрс найрамдаж дотоодын дайныг зогсоов. Гэгээн хаан (-1323) төрөв.

Төрийн он 7

Европын 1304 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

Төрийн он 8

Европын 1305 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Чойжи-Одсэр Бодичарьяавадарыг орчуулав.

Ираны Өлзийт хаан Францын гуа Филипп хаанд бичиг илгээв.

Төрийн он 9

Европын 1306 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

Төрийн он 10

Европын 1307 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Өлзийт (Төмөр) хаан (1265-) нас барав.

Күнзийн “Ачлалт ном”-ыг хятад хэлнээс Булгөмөр орчуулж хэвлэв.

Төрийн он 11

Европын 1308 он

Монголын тооллын Шар бич жил

Юань улсын Жи да-гийн 1-р он эхлэв.

Хайсан Хүлэг (1281-1311) хаан суув.

Монголд их зуд болов.

Чойжи-Од-Сэр Банзрагчийг монгол хэлэнд орчуулав.

Төрийн он 1

Европын 1309 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

Төрийн он 2

Европын 1310 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Төрийн он 3

Европын 1311 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Хайсан Хүлэг хаан нас барав. (1281-).

Төрийн он 4

Иран оронд Рашид-ад-дин (1247-1318) “Сударын чуулган” хэмээх түүхийг зохиов.

Европын 1312 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Юань улсын Хуан цингийн 1-р он эхлэв.

Буянт (1285-1320) хаан суув.

Чойжи-Од-Сэр Бодичарьяавадара-д тайлбар бичиж хэвлүүлэв.

Төвөдийн зохиолч Сажа Содномжалцан (-1375) төрөв.

Төрийн он 1

Европын 1313 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Төрийн он 2

Европын 1314 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Төрийн он 1

Европын 1315 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

Төрийн он 2

Европын 1316 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Төрийн он 3

Европын 1317 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

Төрийн он 4

Европын 1318 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Түүхч Рашид-ад-дин (1247-) нас барав.

Төрийн он 5

Европын 1319 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

Төрийн он 6

Европын 1320 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Буянт хаан (1285-) нас барав.

Тогоонтөмөр хаан (-1370) төрөв.

Төрийн он 7

Европын 1321 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Юань улсын Жи жи-гийн 1-р он эхлэв.

Гэгээн (Шадбал) (1303-1323) хаан суув.

Төрийн он 1

Европын 1322 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

Төвөдийн түүхч Будон (1290-1364) “Бод чойжун” хэмээх түүхийг

зохиов. Үүнийг Е. Обермиллер англи хэлэнд орчуулж 1931 онд хэвлэсэн.

Төрийн он 2

Европын 1323 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

Төрийн он 3

Европын 1324 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

Юань улсын Тай дин-гийн 1-р он эхлэв.

Есөнтөмөр (1276-1328) хаан суув.

Бадамрэгжийбууг (-1328) жин ван өргөмжлөв.

Төрийн он 1

Европын 1325 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Төрийн он 2

Европын 1326 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

Төрийн он 3

VI ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1327 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Төрийн он 4

Европын 1328 он

Монголын тооллын Шар луу жил

Юань улсын Тянь ли-гийн 1-р он эхлэв.

Есөнтөмөр хаан (1276-) нас барав.

Төрийн он 1

Европын 1329 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

Хүслэн (1300-1329) хаан сууж намрын дунд сард нас барав.

Төрийн он 2

Европын 1330 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

Төгстөмөр (Заяат) (1304-1332) хаан суув.

Юань улсын Хи шунь-гийн 1-р он эхлэв.

Эрдэмтэн Барнашри “Цагаан түүх”-ийг засамжлан зохиов.

“Долоон одны судар”-ыг уйгураас орчуулж хэвлэв.

Төрийн он 1

Европын 1331 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

Төрийн он 2

Европын 1332 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Төгстөмөр (Заяат) хаан (1304-) нас барав.

Ринчинбал (1325-1332) хаан суув.

Төрийн он 3

Европын 1333 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Тогоонтөмөр (1320-1370) хаан суув.

Юань улсын Юань тун-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1334 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Төрийн он 2

Европын 1335 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Юань улсын Жин Юань-ий 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1336 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

Барлас аймгийн Төмөр хаан (Доголон Төмөр буюу Тамерлан) (

-1406) төрөв.

Төрийн он 2

Европын 1337 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

Монголд их зуд болов.

Төрийн он 3

Европын 1338 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Төрийн он 4

Европын 1339 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Төрийн он 5

Европын 1340 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

Төрийн он 6

Европын 1341 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Төрийн он 1

Европын 1342 он

Монголын тооллын Хар морь жил

Төрийн он 2

Европын 1343 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

Төрийн он 3

Европын 1344 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Төрийн он 4

Европын 1345 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Төрийн он 5

Европын 1346 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

Төвөдийн түүхч Гунгаадорж (Сиду Гэвилодой) “Улаан дэвтэр”

хэмээх түүхийг зохиов. Энэ ном 1961 онд Сиккимд хэвлэгдэв.

Төрийн он 6

Европын 1347 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

Төрийн он 7

Европын 1348 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

Төрийн он 8

Европын 1349 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

Төрийн он 9

Европын 1350 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Төрийн он 10

Европын 1351 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

Төрийн он 11

Европын 1352 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Үржинлинба хэмээгч хүн “Бадма хатан” хэмээх түүхийг дурсгалт номыг нуусан сангаас нээж гаргасан бололтой.

Төрийн он 12

Европын 1353 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

Төрийн он 13

Европын 1354 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

Төвөдийн Пагмадув аймгийн ноён Дайсиду Жанчувжалцан (1302-1376) 1349 онд Үй мужийг эзэлсэн ба 1354 онд Зан мужийг эзэлж бүх Төвөдийн эзэн болов.

Төрийн он 14

Европын 1355 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

Төрийн он 15

Европын 1356 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Төрийн он 16

Европын 1357 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

Зонхава Лувсандагва (-1419) төрөв.

Төрийн он 17

Европын 1358 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

Төрийн он 18

Европын 1359 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

Төрийн он 19

Европын 1360 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

Төрийн он 20

Европын 1361 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

Төрийн он 21

Европын 1362 он

Монголын тооллын Хар бар жил

Төрийн он 22

Европын 1363 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

Төрийн он 23

Европын 1364 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

Төвөдийн зохиолч Будон (1290-) нас барав.

Жалцавжи Дармаринчин (-1432) төрөв.

Төрийн он 24

Европын 1365 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Төрийн он 25

Европын 1366 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

Төрийн он 26

Европын 1367 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Төрийн он 27

Европын 1368 он

Монголын тооллын Шар бич жил

Монголын Юань улс мөхөв. 9-р сард Тогоонтөмөр хаан Монгол нутагт зугтаж ирэв.

Мин улсын Хун у-гийн (1343-1398) 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1369 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

Төрийн он 2

Европын 1370 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Тогоонтөмөр хаан (1320-) нас барав.

Аюушридар (Билэгт) Хархорумд Монголын хаан ширээнд суув.

Тамерлан (Төмөр) Мавереннахрын төрийн эрхийг гартаа авав.

“Юань ши” хэмээх монголын түүх зохиогдов.

Төрийн он 3

Европын 1371 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Төрийн он 4

Европын 1372 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Хятадын цэрэг Монголд цөмрөн Орхон голд иржээ.

Төрийн он 5

Европын 1373 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Төрийн он 6

Европын 1374 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Төрийн он 7

Европын 1375 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

Төвөдийн зохиолч Сажа Содномжалцан (1312-) нас барав.

Төрийн он 8

Европын 1376 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Төрийн он 9

Европын 1377 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

Төрийн он 10

Европын 1378 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Төрийн он 11

Европын 1379 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

Төрийн он 12

Европын 1380 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Алтан ордны Мамай Москваг довтлов.

Мамайн цэрэг Дмитрийн цэрэгт Куликовын талд ялагдав.

Хятадын цэрэг Монголд цөмрөн ирж Хархорумыг шатаав.

Төрийн он 13

Европын 1381 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Төрийн он 14

Европын 1382 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

Төрийн он 15

Европын 1383 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

Төрийн он 16

Европын 1384 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

Монгол-Хятад толь “Хуа и юй” зохиогдов.

Төрийн он 17

Европын 1385 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Төвөдийн зохиолч Хайдувжи Гэлэгбалсан (-1438) төрөв.

Төрийн он 18

Европын 1386 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

Төрийн он 19

VII ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1387 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Төрийн он 20

Европын 1388 он

Монголын тооллын Шар луу жил

Төгстөмөр хаан (1342-) нас барав.

Доголон Төмөр Хорезмыг эзлэв.

Төрийн он 21

Европын 1389 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

“Монголын нууц товчоо” хятад орчуулгын хамт анх хэвлэгдэв.

Төрийн он 22

Европын 1390 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

Төрийн он 23

Европын 1391 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

(I Далай лам) Гэндэндүв (-1474) төрөв.

Төрийн он 24

Европын 1392 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Төрийн он 25

Европын 1393 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Төрийн он 26

Европын 1394 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Төрийн он 27

Европын 1395 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Төрийн он 28

Европын 1396 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

Төрийн он 29

Европын 1397 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

Төрийн он 30

Европын 1398 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Төрийн он 31

Европын 1399 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Мин улсын Жянь вэнь-ийн (1370-1402) 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1400 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

1388-1400 онуудад Монголд таван хаан солигдов.

Төрийн он 2

Европын 1401 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Төрийн он 3

Европын 1402 он

Монголын тооллын Хар морь жил

Төрийн он 4

Европын 1403 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

Хятадын Мин улсын Юн лэ-гийн (1370-1424) 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1404 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Төрийн он 2

Европын 1405 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Төрийн он 3

Европын 1406 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

Доголон Төмөр (Тамерлан) (1336-) нас барав.

Төрийн он 4

Европын 1407 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

Төрийн он 5

Европын 1408 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

Төвөдийн зохиолч Жамчин цоржийг Мин улсын Юнло хаан залав.

Төрийн он 6

Европын 1409 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

Ойрадын ноёд Хятадад довтлов?

Төрийн он 7

Зонхава (1357-1419) Галдан хийдийг байгуулж шашны их сургуулийн гол болох Цанид дацанг нээв.

Европын 1410 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Бээжинд Төвөд Ганжуур анхдугаар удаа зэс бараар хэвлэгдэв.

Төрийн он 8

Европын 1411 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

Төрийн он 9

Европын 1412 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Ойрадууд Монголын Буяншир хааныг алаад Дэлбэгийг хаан болгов.

Зүүн Монголыг Аругатай тайж захирав.

Төрийн он 10

Европын 1413 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

Төрийн он 11

Европын 1414 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

Төрийн он 12

Европын 1415 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

Дэлбэг хаан (1395-) нас барав.

Төрийн он 13

Европын 1416 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Жамьян цорж (1379-1449) Төвөдийн Брайбун хийдийг байгуулж

цанид дацанг нээв.

Төрийн он 14

Европын 1417 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

Гамгамба Дондуббал (1365-) “Чойжун” хэмээх түүхийг зохиов.

Төрийн он 15

Европын 1418 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

Төрийн он 16

Европын 1419 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

Жамчин цорж (1354-1435) Сэра хийдийг байгуулав.

Төрийн он 17

Зонхава Лувсандагва (1357-) нас барав.

Европын 1420 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

Төрийн он 18

Европын 1421 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

Төрийн он 19

Европын 1422 он

Монголын тооллын Хар бар жил

Зүүн Монголын ноёд Хорчны Адайг хаан болгов.

Төрийн он 20

Ойрадын Тогоон тайш Тайсун хэмээх Тохтабухыг хаан өргөмжлөөд

Аругтай тайштай байлдав.

Европын 1423 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

Төрийн он 21

Европын 1424 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

Төрийн он 22

Европын 1425 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Хятадын Мин улсын Хун ши-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1426 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

Хятадын Мин улсын Сюнь дэ-гийн (1390-1435) 1-р он эхлэв.

Мандуул хаан (-1467) төрөв.

Төрийн он 1

Европын 1427 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Төрийн он 2

Европын 1428 он

Монголын тооллын Шар бич жил

Төрийн он 3

Европын 1429 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

Төрийн он 4

Европын 1430 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Төрийн он 5

Европын 1431 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Төрийн он 6

Европын 1432 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Төрийн он 7

Европын 1433 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Төрийн он 8

Европын 1434 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Ойрадын ноён Тогоон тайш Аругтай тайшийг алаад бүх Монголыг нэгтгэн захирав.

Хайдув Гэлэгбалсан (1385-1438) Цогт цагийн хүрдний их тайлбарыг зохиов.

Төрийн он 9

Европын 1435 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

Төрийн он 10

Европын 1436 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Хятадын Мин улсын Жэн тунгийн (1428-1443) 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1437 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

Ойрадын Тогоон тайш харьяат нартаа улаан залаа зүүх зарлиг буулгав.

Төрийн он 2

Европын 1438 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Хайдув Гэлэгбалсан (1385-) нас барав.

Төрийн он 3

Европын 1439 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

Тогоон тайш нас барав.

Эсэн тайш бүх Монголыг захирав. (-1455)

Төрийн он 4

Европын 1440 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Төрийн он 5

Европын 1441 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Төрийн он 6

Европын 1442 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

Төрийн он 7

Европын 1443 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

Төрийн он 8

Европын 1444 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

Төрийн он 9

Европын 1445 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Төрийн он 10

Европын 1446 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

Төрийн он 11

VIII ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1447 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Гэндэндүв Дашилхүнбийг байгуулж Цанид дацанг нээв.

Төвөдийн Бадгар шаллун хэмээх түүх зохиогдов.

Төрийн он 12

Европын 1448 он

Монголын тооллын Шар луу жил

Мандухай сэцэн хатан (-?) төрөв.

Төрийн он 13

Европын 1449 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

Ойрадын Эсэн тайш, Алаг чинсан, Тайсун хаан нар Мин улсыг байлдан Ин-зун хааныг олзлов.

Төрийн он 14

Европын 1450 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

Мин улсын Жин Тай-гийн (1429-1456) 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1451 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

Төрийн он 2

Европын 1452 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Төрийн он 3

Европын 1453 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Эсэн тайшийн худалдаачид Мин улстай худалдаа сэргээв.

Төрийн он 4

Европын 1454 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Эсэн биеэ бүх Монголын хаан гэж өргөмжлөв.

Төрийн он 5

Европын 1455 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Эсэн хаан (1407-) бослого гаргагчдад алагдав.

Монголын анхны “Бага хаан” Маркус хаан болов.

Төрийн он 6

Европын 1456 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

Төрийн он 7

Европын 1457 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

Хятадын Мин улсын Тянь шунь-ийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1458 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Төрийн он 2

Европын 1459 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Төрийн он 3

Европын 1460 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

Төрийн он 4

Европын 1461 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Төрийн он 5

Европын 1462 он

Монголын тооллын Хар морь жил

Төрийн он 6

Европын 1463 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

Төрийн он 7

Европын 1464 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Батмөнх даян хаан (-1543) төрөв.

Төрийн он 8

Европын 1465 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Хятадын Мин улсын Чэн хуа-ийн (1434-1487) 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1466 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

Төрийн он 2

Европын 1467 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

Төрийн он 3

Европын 1468 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

Төрийн он 4

Европын 1469 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

Төрийн он 5

Европын 1470 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Төрийн он 6

Европын 1471 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

Төрийн он 7

Европын 1472 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Төрийн он 8

Европын 1473 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

Төрийн он 9

Европын 1474 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

(I Далай лам) Гэндэндүв (1391-) нас барав.

Төрийн он 10

Европын 1475 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

Төрийн он 11

Европын 1476 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

(II Далай лам) Гэвдүнжамц (-1542) төрөв.

Төрийн он 12

Европын 1477 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

Төрийн он 13

Европын 1478 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

Төвөдийн түүхч Шоннубал (1392-1481) “Дэвтэр Онбыг” 1476 онд

зохиож эхлээд энэ жил дуусгав. Үүнийг Ю. Рерих (1902-1960) 1946 онд англиар орчуулж хэвлэв.

Жалраб Салби Мэлон хэмээх төвөдийн түүх зохиогдсон бололтой.

Төрийн он 14

Европын 1479 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

Төрийн он 15

Европын 1480 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

Төрийн он 16

Европын 1481 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

Төрийн он 17

Европын 1482 он

Монголын тооллын Хар бар жил

Төрийн он 18

Европын 1483 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

Төрийн он 19

Европын 1484 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

Төрийн он 20

Европын 1485 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Төрийн он 21

Европын 1486 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

Төрийн он 22

Европын 1487 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Төрийн он 23

Европын 1488 он

Монголын тооллын Шар бич жил

Хятадын Мин улсын Хун жи-гийн 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1489 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

Төрийн он 2

Европын 1490 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Төрийн он 3

Европын 1491 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Төрийн он 4

Европын 1492 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Төрийн он 5

Европын 1493 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Төрийн он 6

Европын 1494 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Лайчэн Гунгаажалцан “Гадамба чойжун” (Зарлиг увдис ном гарахуй) номыг зохиов.

Төрийн он 7

Европын 1495 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

Төрийн он 8

Европын 1496 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Төрийн он 9

Европын 1497 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

Төрийн он 10

Европын 1498 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Төрийн он 11

Европын 1499 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

Төрийн он 12

Европын 1500 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Төрийн он 13

Европын 1501 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Төрийн он 14

Европын 1502 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

Төрийн он 15

Европын 1503 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

Төрийн он 16

Европын 1504 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

Боди-Алаг хаан (-1547) төрөв.

Төрийн он 17

Европын 1505 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Төрийн он 18

Европын 1506 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

Хятадын Мин улсын Жэн дэ-гийн (1466-1521) 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

IX ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1507 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Түмэдийн Алтан хаан (-1583) төрөв.

Төрийн он 2

Европын 1508 он

Монголын тооллын Шар луу жил

Төрийн он 3

Европын 1509 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

Төрийн он 4

Европын 1510 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

Төрийн он 5

Европын 1511 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

Төрийн он 6

Европын 1512 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Төрийн он 7

Европын 1513 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Халхын Жалайр хунтайж Гэрсэнз (-1549) төрөв.

Төрийн он 8

Европын 1514 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Төрийн он 9

Европын 1515 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Төрийн он 10

Европын 1516 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

Төрийн он 11

Европын 1517 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

Төрийн он 12

Европын 1518 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Төрийн он 13

Европын 1519 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Төрийн он 14

Европын 1520 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

Дарайсун Гүндэн хаан (-1557) төрөв.

Төрийн он 15

Европын 1521 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Төрийн он 16

Европын 1522 он

Монголын тооллын Хар морь жил

Хятадын Мин улсын Жя жин-гийн (1488-1556) 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1523 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

Төрийн он 2

Европын 1524 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Төрийн он 3

Европын 1525 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Төрийн он 4

Европын 1526 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

Төрийн он 5

Европын 1527 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

Төрийн он 6

Европын 1528 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

Төрийн он 7

Европын 1529 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

Банчин Содномдагва “Чойжун” хэмээх түүхийг зохиов.

Төрийн он 8

Европын 1530 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Төрийн он 9

Европын 1531 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

Төрийн он 10

Европын 1532 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Төрийн он 11

Европын 1533 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

Төрийн он 12

Европын 1534 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

Төрийн он 13

Европын 1535 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

Төрийн он 14

Европын 1536 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Төрийн он 15

Европын 1537 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

Төрийн он 16

Европын 1538 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

Төрийн он 17

Европын 1539 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

Төрийн он 18

Европын 1540 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

Төрийн он 19

Европын 1541 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

Төрийн он 20

Европын 1542 он

Монголын тооллын Хар бар жил

II Далай лам Гэндүнжамц (1476-) нас барав.

Төрийн он 21

Европын 1543 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

Батмөнх даян хаан (1464-) нас барав. ?

III Далай лам Содномжамц (-1588) төрөв.

Төрийн он 22

Европын 1544 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

Төрийн он 23

Европын 1545 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Төрийн он 24

Европын 1546 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

Төрийн он 25

Европын 1547 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Боди-Алаг хаан (1504-) нас барав.

Төрийн он 26

Европын 1548 он

Монголын тооллын Шар бич жил

Дарайсун Гүдэн Монголын хаан болов. (-1557)

Төрийн он 27

Европын 1549 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

Гэрсэнз (1513-) нас барав.

Төрийн он 28

Европын 1550 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Түмэдийн Алтан хаан (1507-1583) цэрэглэн Бээжинд тулж очив.

Төрийн он 29

Европын 1551 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Мин улс, Түмэдийн Алтан хаантай хэлэлцээ хийж хилийн газарт худалдаа хийх болов.

Төрийн он 30

Европын 1552 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Түмэдийн Алтан хаан Дөрвөн Ойрадтай байлдаж ялав.

Төрийн он 31

Европын 1553 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Төрийн он 32

Европын 1554 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Түмэдийн Алтан хаан Хөх хотыг байгуулж эхлэв.

Автай сайн хаан (-1588) төрөв.

Төрийн он 33

Европын 1555 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

Төрийн он 34

Европын 1556 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Төрийн он 35

Европын 1557 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

Монголын шашны зүтгэлтэн Нэйжитойн төрөв. (-1653).

Дарайсун Гүдэн хаан (1520-) нас барав.

Төрийн он 36

Европын 1558 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Түмэн засагт хаан суув. (1539-1593)

Төрийн он 37

Европын 1559 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

Түмэдийн Алтан хаан Хөх нуурын Монголчуудыг байлдан эзлэв.

Төрийн он 38

Европын 1560 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Төрийн он 39

Европын 1561 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Төрийн он 40

Европын 1562 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

Хутагтай сэцэн хунтайж (1540-1586) Ойрадыг ялж Эрчис мөрнөөс баруун тийш гаргав.

Халхын Засагт хан Лайхор төрөв.

Төрийн он 41

Европын 1563 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

Төрийн он 42

Европын 1564 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

Төрийн он 43

Европын 1565 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Төрийн он 44

Европын 1566 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

Хутагтай Сэцэн хунтайж Төвөдийг эрхэндээ оруулав.

Төрийн он 45

X ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1567 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Хятадын Мин улсын Лун-чингийн (1521-1572) 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1568 он

Монголын тооллын Шар луу жил

Төрийн он 2

Европын 1569 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

Төрийн он 3

Европын 1570 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

Түмэдийн Алтан хаан Мин улстай гэрээ байгуулав.

I Банчин Лувсанчойжижалцан (-1662) төрөв.

Төрийн он 4

Европын 1571 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

Хятадын Мин улс хилийн орчим дөрвөн газрыг зааж монголчуудтай худалдаа хийх болов.

Төрийн он 5

Европын 1572 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Төрийн он 6

Европын 1573 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Хятадын Мин улсын Вань ли-гийн (1544-1620) 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1574 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Төрийн он 2

Европын 1575 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Төвөдийн зохиолч XV Жавзун Дараната (-1635 ?) төрөв.

Төрийн он 3

Европын 1576 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

Түмэн засагт хаан Төвөдөөс улааны шашны Гармаа ламыг урьж ирүүлэв.

Төрийн он 4

Европын 1577 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

Шолой сэцэн хаан (-1652) төрөв.

Төрийн он 5

Европын 1578 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Түмэдийн Алтан хаан Төвөдөөс III Далай лам Содномжамцыг залж

ирүүлэв.

Алтан хаан шашны цааз тогтоов.

Автай хааны хүү Эрээхэй мэргэн хаан төрөв.

Төрийн он 6

Европын 1579 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Хөх хотод сүм байгуулагдав.

Төрийн он 7

Алтан хааны зарлигаар “Алтангэрэл” хэмээх судрыг шинээр

орчуулав.

Европын 1580 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

Төрийн он 8

Европын 1581 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Шүлэгч Цогт тайж (-1637) төрөв.

Оросын сайн эр Ермак Сибирь рүү довтолж эхлэв.

Төрийн он 9

Европын 1582 он

Монголын тооллын Хар морь жил

Гүүш хаан Төрбайх (-1654) төрөв.

Оросын Ермак, Кучум хааны цэргийг дараад Сибирийн төвд Искер

хотыг эзлэв.

Төрийн он 10

Европын 1583 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

Түмэдийн Алтан хаан (1507-) нас барав.

Төрийн он 11

Гүмбүм хийд байгуулав.

Европын 1584 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Төрийн он 12

Европын 1585 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Төрийн он 13

Европын 1586 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

Ордосын хутагтай сэцэн хунтайж (1540-) нас барав.

Халхын Эрдэнэзуу хийдийг байгуулав.

Төрийн он 14

Европын 1587 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

Автай сайн хаан Далай ламтай уулзаж шашинд орсон ба “Очирай хаан” цолыг авав.

Халхын Уваш хунтайж Ойрадтай байлдав. Энэ тухай “Уваш хунтайжийн тууж” зохиогдов.

Гүүш цорж “Ямандагыг” орчуулав.

Аюуш гүүш гадаад үгийг бичих галиг үсгийг зохиов.

Сибирийн төв Тобольск хот байгуулагдав.

Төрийн он 15

Европын 1588 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

III Далай лам Содномжамц (1543-) нас барав.

Автай сайн хаан (1554-) нас барав.

Төрийн он 16

Европын 1589 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

IV Далай лам Ёндонжамц (-1616) төрөв.

Төрийн он 17

Европын 1590 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Төрийн он 18

Европын 1591 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

Төрийн он 19

Европын 1592 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Төрийн он 20

Европын 1593 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

Түмэн засагт хаан (1539-) нас барав.

Буян сэцэн хаан болов. (1555-1603)

Төрийн он 21

Европын 1594 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

Түшээт хан Гомбодорж (-1655) төрөв.

Төрийн он 22

Европын 1595 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

Төрийн он 23

Европын 1596 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Төрийн он 24

Европын 1597 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

Төрийн он 25

Европын 1598 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

Төрийн он 26

Европын 1599 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

Ойрадын Зая бандид Намхайжамц (-1662) төрөв.

Төрийн он 27

Европын 1600 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

Төрийн он 28

Европын 1601 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

Төрийн он 29

Европын 1602 он

Монголын тооллын Хар бар жил

Төрийн он 30

Европын 1603 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

Буян сэцэн хаан (1555-) нас барав.

Лигдэн (1592-1634) хаан болов.

Төрийн он 31

Европын 1604 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

Түүхч Саган сэцэн төрөв.

Энэ жилийн орчим буюу хойшхон “Алтан товч” хэмээх түүх

зохиогдов. Үүнийг орос хэлэнд Г. Гомбоев 1858 онд, Y. Бодэн 1955 онд англи хэлэнд орчуулжээ.

Амдогийн Гонлун хийд байгуулагдав.

Төрийн он 32

Европын 1605 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Бээжинд төвөд Ганжуур 2-р удаа хэвлэгдэв.

Төрийн он 33

Европын 1606 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

Төрийн он 34

Европын 1607 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Төрийн он 35

Европын 1608 он

Монголын тооллын Шар бич жил

Халимагууд Орост дагаж оров.

Халхын Алтан хаан Орос улстай найрамдалт харилцаа тогтоохоор

Москвад элч илгээв.

Дараната (1575-) “Жагар Чойжун” хэмээх түүхийг зохиов. Үүнийг

Васильев оросоор, Шифнер германаар орчуулж хэвлэсэн.

Төрийн он 36

Европын 1609 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

Төрийн он 37

Европын 1610 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Төрийн он 38

Европын 1611 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Төрийн он 39

Европын 1612 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Төрийн он 40

Европын 1613 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Төрийн он 41

Европын 1614 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Сажа Дондув хэлмэрч “Гэгээн толь” (Салби мэлон) хэмээх түүхийг төвөдөөс монгол хэлнээ орчуулав.

Төрийн он 42

Европын 1615 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

Ойрадын ноёд бурхны шажинд оров.

Төрийн он 43

Европын 1616 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Нурхачи (1559-1626) Манж улсын хаан болов.

IV Далай лам Ёндонжамц (1589-) нас барав.

Хотгойдын Шолой хунтайж (Алтан хаан) Оростой харилцаа тогтоов.

Төрийн он 44

Европын 1617 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

Далай лам Лувсанжамц (-1682) төрөв.

Халхын Түмэнхэн сайн ноён (1558-1640) Лхасад очих өргөл хүндлэлийг үйлджээ.

Төрийн он 45

Европын 1618 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Орост Монголын элч очив.

Халхын Цогт тайжийн зарлигаар Хөх хотын гүүш цорж Милын намтар дууллыг орчуулав.

Төрийн он 46

Европын 1619 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

Төрийн он 47

Европын 1620 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Хятадын Мин улсын Тай чан-гийн (1580-1620) 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1621 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Хятадын Мин улсын Тянь чи-гийн (1604-1628) 1-р он эхлэв.

Халхын Цогт тайж хадан дээр шүлгээ сийлэв.

Төрийн он 1

Европын 1622 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

Төрийн он 2

Европын 1623 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

Төрийн он 3

Европын 1624 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

Зүүн Монголын Харчин, Дөрвөд, Жалайд, Горлос аймгууд Манжид дагаж оров.

Цогт тайж 2 дахь шүлгээ хаданд сийлэв.

Төрийн он 4

Европын 1625 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Төрийн он 5

Европын 1626 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

Төрийн он 6

XI ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1627 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Абахай (1592-1643) Манж улсын хаан болов.

Цогт тайж гурав дахь шүлгээ хаданд сийлэв.

Төрийн он 7

Европын 1628 он

Монголын тооллын Шар луу жил

Хятадын Мин улсын Цун жэнь-ийн (1598-?) 1-р он эхлэв.

Сибирьт Красноярскийн шивээ байгуулагдаж эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1629 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

Лигдэн хааны зарлигаар монгол Ганжуурыг орчуулж хянаж дуусгав.

Төрийн он 2

Европын 1630 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

Төрийн он 3

Европын 1631 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

Төрийн он 4

Европын 1632 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Төрийн он 5

Европын 1633 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Төрийн он 6

Европын 1634 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Лигдэн хаан (1592-) нас барав.

Халхын Цогт тайж Хөх нуурт нүүж очив.

Төрийн он 7

Европын 1635 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Баатар хунтайж бүх Ойрадын хаан болов.

XV Дараната (1575-) нас барав.

Даранатын хувилгаан I богд Жавзандамба өндөр гэгээн Лувсандамбийжалцан (-1723) төрөв.

Төрийн он 8

Европын 1636 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

Манжийн хаан Абахай (1592-1643) Манж улсын нэрийг Чин улс болгож зарлав.

Халхын ноёд Манжийн хаан Абахайтай хэлэлцээ хийв.

Торгуудын Хоо өрлөг ноён харьяат нараа авч Ижил мөрөнд очиж нутаглав. (Одоогийн Халимаг улс).

Өвөр монгол манжийн захиргаанд оров.

Төрийн он 9

Европын 1637 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

Төрийн он 10

Европын 1638 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Төрийн он 11

Европын 1639 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Их Хүрээний (Улаанбаатарын) суурь тавигджээ.

Товч “Юань ши” хэмээх түүхийг монгол хэлэнд орчуулав.

Төрийн он 12

Европын 1640 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

Тарвагатайд Монгол Ойрадын ноёдын хурал болж “Дөчин дөрвөн хоёрын их цааз бичгийг” тогтоов.

Төрийн он 13

Европын 1641 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Өндөр гэгээн Монголын шашны тэргүүн болов.

Төрийн он 14

Европын 1642 он

Монголын тооллын Хар морь жил

I Зая бандид Лувсанпэрэнлэй (-1716) төрөв.

I Жанжа Агваанчойндон (-1714) төрөв.

Ойрадын Гүүш хаан Төвөдийг эзлэв.

Төрийн он 15

Европын 1643 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

V Далай лам (1617-1682) “Залуусын хурим” хэмээх түүхийг зохиов.

Төрийн он 16

Европын 1644 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Манж нар Хятадыг эзлэв. Манж Чин улсын Эебээр засагч (Шунь жи)-ийн (1638-1661) 1-р он эхлэв.

Ойрадын Зая бандид (1599-1662) “Мани-гамбумыг” орчуулав

Төрийн он 1

Европын 1645 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Төрийн он 2

Европын 1646 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

Төрийн он 3

Европын 1647 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

Өндөр гэгээн Баруун хүрээ (Ганданмадувлинг) байгуулж эхлэв.

Ойрадын Зая бандид Ижил мөрний Халимагт очив.

Төрийн он 4

Европын 1648 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

Ойрадын Зая бандид (1599-1662) тод үсгийг зохиов.

Төрийн он 5

Европын 1649 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

Төрийн он 6

Европын 1650 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Ойрадын Зая бандид олон төвөд номыг тод үсгээр орчуулж эхлэв.

Төрийн он 7

Европын 1651 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

Өндөр гэгээн очирдар таван язгуурт тэргүүтэн бурхныг урлан бүтээв.

Төрийн он 8

Европын 1652 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Шолой Сэцэн хан (1577-) нас барав.

Манжийн хаан V Далай ламыг (1617-1682) залж тамга олгов.

Төрийн он 9

Европын 1653 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

Оросууд Томск хотод Ойрадтай худалдаа хийх зах нээжээ.

Монголын шашны зүтгэлтэн Нэйжи тойн (1557-) нас барав.

Төвөдийн зохиолч Дэсрид Санжаажамц (-1705) төрөв.

Төрийн он 10

Европын 1654 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

Төрийн он 11

Европын 1655 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

Гүүш Лувсанданзан “Алтан товчийг” зохиов.

Төрийн он 12

Өндөр Гэгээн, өөрийн урласан дэлгэмэл, цутгамал бурхнаар

Манжийн хаанд бэлэг өгч сайшаагдав.

Европын 1656 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Төрийн он 13

Европын 1657 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

Төрийн он 14

Европын 1658 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

Төрийн он 15

Европын 1659 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

Монгол “Алтангэрэл” хэвлэгдэв.

Төрийн он 16

Европын 1660 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

Төрийн он 17

Европын 1661 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

Эрхүү хотын суурь болох Шивээ байгуулагдав.

Төрийн он 18

Европын 1662 он

Монголын тооллын Хар бар жил

Манж Чин улсын Энх-Амгалан (Кан-си)-гийн (1654- 1722) 1-р он эхлэв.

Зарлигийн эрхт далай “Эндүүрэл хааны тууж”-ийг зохиов.

I Банчин Лувсанчойжижалцан (1570-) нас барав.

Түүхч Саган сэцэн “Эрдэнийн товч”-ийг зохиов.

Ойрадын Зая банди Намхайжамц (1599-) нас барав.

Төрийн он 1

Европын 1663 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

II Банчин Лувсан-Иш (-1737) төрөв.

Ойрадын хошууд нар Зүүн гараас нүүж Халимагт нийлэв.

Төрийн он 2

Европын 1664 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

Төрийн он 3

Европын 1665 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Төрийн он 4

Европын 1666 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

Буриадад Үдийн Шивээ байгуулагдав.

Төрийн он 5

Европын 1667 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Төрийн он 6

Европын 1668 он

Монголын тооллын Шар бич жил

Төрийн он 7

Европын 1669 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

Төрийн он 8

Европын 1670 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Төрийн он 9

Европын 1671 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Төрийн он 10

Европын 1672 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Эрхүүгийн Шивээний ойр христосын шашны Вознесенскийн сүм байгуулагдав.

Төрийн он 11

Европын 1673 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Галдан бошгот Халхыг довтлов.

Төрийн он 12

Европын 1674 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Төрийн он 13

Европын 1675 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

V Далай лам Лувсанжамц, Хормиван Содномдовжалын XVI зууны үед анх хэвлэсэн “Бадма хатан”-г 2-р удаа хэвлэв.

Төрийн он 14

Европын 1676 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Төрийн он 15

Европын 1677 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

Халхын Шамба (-1707) засаг Монголын түүхийг зохиов. үүнийг Х. Пэрлээ “Асрагч нэртийн түүх” хэмээн хэвлүүлсэн.

Төрийн он 16

Европын 1678 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Төрийн он 17

Европын 1679 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

Нэйж тойны (1557-1653) намтар зохиогдов.

Төрийн он 18

Европын 1680 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Төрийн он 19

Европын 1681 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Төрийн он 20

Европын 1682 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

V Далай лам Лувсанжамц (1617-) нас барав.

Сэлэнгийн эрэг дээр Тройцкийн сүм байгуулагдав.

Төрийн он 21

Европын 1683 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

VI Далай лам Цанъянжамц төрөв. (-1706-1746).

Дэсрид Сайжайжамц (1653-1705) “Бидэрья гарва” хэмээх зурхайн ном зохиов.

Өндөр гэгээн олон бурхан бүтээв.

Төрийн он 22

Европын 1684 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

Төрийн он 23

Европын 1685 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Галдан бошгот (1643-1697) Ховд голын адагт цэргийн тарианы сууриныг байгуулав.

Төрийн он 24

Европын 1686 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

Хүрэн Бэлчир хэмээх газар Халхын хаад ноёдын чуулган болж Засагт хан, Түшээт хан хоёрыг найрамдуулав.

Эрхүүгийн Шивээг хот болгов.

Төрийн он 25

XII ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1687 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Галдан бошгот Их хүрээг довтолж Гандан хийдийг эвдэв.

Төрийн он 26

Европын 1688 он

Монголын тооллын Шар луу жил

Халх Ойрадын дайн өрнөв.

Төрийн он 27

Европын 1689 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

Манж улс Оростой Нэрчүү хотод гэрээ байгуулав.

Төрийн он 28

Европын 1690 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

Төрийн он 29

Европын 1691 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

Халхын дөрвөн аймгийн ноёд Долнуурын чуулган дээр Манж Чин улсад дагаж оров.

Халхын 7 хошууг 34 хошуу болгов.

Төвөдийн зохиолч Жамъяншадва (1648-1722) гүн ухааны түүх “Дүмта чэймо” хэмээх зохиолыг бичив.

Төрийн он 30

Европын 1692 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Төрийн он 31

Европын 1693 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Төрийн он 32

Европын 1694 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Төрийн он 33

Европын 1695 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Төрийн он 34

Европын 1696 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

Төрийн он 35

Европын 1697 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

3-р сарын 13-нд Галдан бошгот (1643-) нас барав.

Цэвээнравдан (1665-1727) Ойрадын хаан болов.

Төрийн он 36

Европын 1698 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Үдийн Шивээг хот болгож Дээд Үд гэж нэрлэв.

Дэсрид Сайжайжамц (1653-1705) “Биндэръяа сэрва” хэмээх түүхийг

зохиов.

Төрийн он 37

Европын 1699 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Түшээт хан Чахундорж (?-) нас барав.

Төрийн он 38

Европын 1700 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

Бээжинд төвөд Ганжуурыг 3-р удаа хэвлэв. Үүнийг 1684 онд хэвлэж эхэлсэн.

Төрийн он 39

Европын 1701 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Төрийн он 40

Европын 1702 он

Монголын тооллын Хар морь жил

Халхын Зая бандид Лувсанпэрэнлэй (1642-1716) “Товьёг салби мэлон” хэмээх сонссон номын тоймыг зохиов.

Төрийн он 41

Европын 1703 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

Дэсрид Санжайжамц (1653-1705) төвөд эмнэлгийн түүх “Биндэрья мэлон”-г зохиов.

Төрийн он 42

Европын 1704 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Зохиолч Сүмба хамбо Ишбалжир (-1788) төрөв.

Төрийн он 43

Европын 1705 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Ойрадын Лхавзан хаан Төвөдийг эзэлж Дэсрид Санжаажамцыг

(1653-) хороов.

Төрийн он 44

Европын 1706 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

VI Далай лам Цанъянжамц (1683-1746) нас барлаа гэж зарлав.

Өндөр гэгээн Эрдэнэ толгойд Заяын хийдийг байгуулав.

Төрийн он 45

Европын 1707 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

Төрийн он 46

Европын 1708 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

VII Далай лам Галсанжамц (-1758) төрөв.

Төрийн он 47

Европын 1709 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

“Халх журам” хэмээх хууль зохиогдов.

Төрийн он 48

Европын 1710 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Амдогийн Лавран Дашчилэн хийд байгуулагдав.

Төрийн он 49

Европын 1711 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

Хэрлэний Зүүн хүрээ Шаддувчойнхорлин байгуулагдав.

Буриадын анхны бандид хамбо Заяатын Дамбадаржаа (-1776) төрөв.

Төрийн он 50

Европын 1712 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Ойрадын Зая бандидын орчуулсан “Манигамбум” хэвлэгдэв. (1717,

1735 онуудад дахин хэвлэгдсэн).

Буриадад 150 лам очиж шашныг номлов.

Төрийн он 51

Европын 1713 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

Төрийн он 52

Европын 1714 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

I Жанжа хутаг Агванчойндон (1642-) нас барав.

Гүүш цоржийн орчуулсан “Үлгэрийн далай” хэвлэгдэв.

Төрийн он 53

Европын 1715 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

Манж нар Халхын төв, баруун хэсэгт дарангуй цэргийн ангиудыг суулгажээ.

Төрийн он 54

Европын 1716 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Зая бандид Лувсанпэрэнлэй (1642-) нас барав.

Монгол Гэсэрийн тууж Бээжинд хэвлэгдэв.

I Жамъяншадва (1648 -1722) “Шашны зурхай” хэмээх түүхийг зохиов.

Төрийн он 55

Европын 1717 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

II Жанжа нутагт Ролбийдорж (-1786) төрөв.

“Манж монгол үгний толь бичиг” 21 дэвтэр хэвлэгдэв.

Ховд голд Манжийн цэргийн тарианы суурин байгуулагдав.

Их Цэрэндондовын цэрэг Төвөдийг эзлэв.

Төрийн он 56

Европын 1718 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

Брова рабжамба Гунгаажамц Төвөд-Монгол толийг зохиов.

Төрийн он 57

Европын 1719 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

Монголд манжийн цэргийн өртөө байгуулагдав.

Төрийн он 58

Европын 1720 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

Лигдэн хааны үед бэлтгэсэн Монгол Ганжуурыг хэвлэв.

Төрийн он 59

Европын 1721 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

“Тансан лам баруун этгээдэд зорчсоныг тэмдэглэсэн түүх” гэдэг

хятад романыг монгол хэлэнд цахрын Арана орчуулжээ. Бас өөр орчуулга бий.

Төрийн он 60

Европын 1722 он

Монголын тооллын Хар бар жил

Төрийн он 61

Европын 1723 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

Манж Чин улсын Найралт төв (Юн-жэн)-ийн (1678-1735) 1-р он

эхлэв.

Өндөр гэгээн Занабазар (1635-) жанч халав.

Жавзандамбын шавь нарын хэргийг эрхлэх Эрдэнэ Шанзвын яам

байгуулагдав.

Хөх нуурын монголчууд Манжийг эсэргүүцэж бослого гаргав.

Төрийн он 1

Европын 1724 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

II Жавзандамба Лувсандамбийдонми (-1757) төрөв.

Бээжинд төвөд Данжуур хэвлэгдэв.

Төрийн он 2

Европын 1725 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Халхад Сайн ноён хан аймгийг нэмж байгуулав.

Халхыг 75 хошуу болгожээ.

Гүн Гомбожав “Гангын урсгал” хэмээх түүхийг зохиов.

Эрхүүгийн Вознесенскийн сүмд шашны сургууль байгуулагдав.

Төрийн он 3

Европын 1726 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

Төрийн он 4

Европын 1727 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Энэ жилээс хойшхон Данзандагва “Огторгуйн маань” хэмээх хэлний зүйг зохиожээ.

Галданцэрэн Ойрадын хаан суужээ. (-1745).

Оросын С. Рагузинский (гүн Сава) Хиагтын ойр Буурын голд Манжтай хилийн гэрээ тогтоов.

Хиагт хот байгуулагдав.

Төрийн он 5

Европын 1728 он

Монголын тооллын Шар бич жил

Халх дөрвөн аймгийн чуулган даргын газрыг байгуулжээ.

Төрийн он 6

Европын 1729 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

Ховдын тарианы сууриныг цэргийн бэхлэлт болгов.

Төрийн он 7

Европын 1730 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Төрийн он 8

Европын 1731 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Төрийн он 9

Европын 1732 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Нартан хийдэд төвөд Ганжуур хэвлэгдэв. (1730 онд эхэлсэн).

Төрийн он 10

Европын 1733 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Манж нар Монголын ноёдод пүнлүү олгох болов.

Улиастай хотын суурь тавигдав.

Дэргэ гончинд төвөд Ганжуур, Данжуур хэвлэгдэв. (1729 онд эхэлсэн).

Төрийн он 11

Европын 1734 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Эрдэнэзуугийн лам Дагвадаржаа (-?) төрөв.

Төрийн он 12

Европын 1735 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

Ломи “Монголборжгид овгийн түүх”-ийг зохиов.

Төрийн он 13

Европын 1736 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Манж Чин улсын Тэнгэрийн тэтгэсэн (Цянь-луи)-ний (1711-1799) 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1737 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

II Банчин Лувсан-Иш (1663-) нас барав.

“Догвар Лава” хэмээх төвөд монгол толь хэвлэгдэв.

Бээжинд төвөд Ганжуур 4-р удаа хэвлэгдэв.

Төрийн он 2

Европын 1738 он

Монголын тооллын Шар морь жил

III Банчин Балдан-Иш (-1780) төрөв.

Төрийн он 3

Европын 1739 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

Ширээт гүүш Дарма “Алтан хүрдэн, мянган хигээст”-ийг зохиов.

Халимагийн Гаваншарав “Ойрадын түүх” зохиов.

Төрийн он 4

Европын 1740 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Цахар гэвш Лувсанцүлтэм (-1810) төрөв.

Төрийн он 5

Европын 1741 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Буриадын анхны дацан Хамбын хүрээ байгуулагдав.

Нартанд Төвөд Ганжуур, Данжуур хэвлэгдэв.

Төрийн он 6

Европын 1742 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

“Мэргэд гарахын орон” төвөд монгол толь зохиогдов.

Монгол Данжуурыг хэвлэж эхлэв.

Төрийн он 7

Европын 1743 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

Төрийн он 8

Европын 1744 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

Төрийн он 9

Европын 1745 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Төрийн он 10

Европын 1746 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

VI Далай лам Цанъянжамц (1683-) нас барав.

“Гэсэнэ хааны намтрыг 2-р удаа Монгол хэлэнд орчуулав.

Төрийн он 11

XIII ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1747 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Төрийн он 12

Европын 1748 он

Монголын тооллын Шар луу жил

Сүмба хамбо Ишбалжир (1704-1788) “Энэтхэг, хятад, төвөд, монгол оронд бурхны шашин дэлгэрсэн түүх” (Багсамжонсан) хэмээх зохиолыг бичив.

Төрийн он 13

Европын 1749 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

Монгол Данжуурыг хэвлэж бараг дуусав.

Төрийн он 14

Европын 1750 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

Төрийн он 15

Европын 1751 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

Сэцэн ханы хүрээнд Цанид дацанг байгуулав.

Төрийн он 16

Европын 1752 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Төрийн он 17

Европын 1753 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Дөрвөд аймаг Манжийн захиргаанд оров.

Төрийн он 18

Европын 1754 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Төрийн он 19

Европын 1755 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Төрийн он 20

Европын 1756 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

Хотгойдын Чингүнжав (1710-1757) Манжийг эсэргүүцэж бослого гаргав.

Их хүрээнд Дашчоймбол хэмээх цанид дацан байгуулагдав.

Төрийн он 21

Европын 1757 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

II Жавзандамба Лувсандамбийдонми (1724-) жанч халав.

Ордосын түүх “Билгийн зул” зохиогдов.

Төрийн он 22

Европын 1758 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Амарсанаа, Чингүнжав нарын бослого дарагдав.

Монголын тооллын Их хүрээнд монгол манж сайдын яам байгуулав.

III Жавзандамба Ишдамбийням (-1773) төрөв.

VII Далай лам Галсанжамц (1708-) нас барав.

VIII Далай лам Жамбалжамц (-1804) төрөв.

Дай гүүш Агвандампил Панчатантрын зарим үлгэр бүхий “Төр ёсны шастирын тайлбар”-ыг зохиов.

Төрийн он 23

Европын 1759 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Алшагийн Агвандандар лхаарамба (-1842) төрөв.

Төрийн он 24

Европын 1760 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

Их хүрээнд Манба (эмчийн) дацан байгуулагдав.

Төрийн он 25

Европын 1761 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Төрийн он 26

Европын 1762 он

Монголын тооллын Хар морь жил

Ховд хотыг Буянт голын хөвөөнд шилжүүлэн байгуулав.

Төрийн он 27

Европын 1763 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

Төрийн он 28

Европын 1764 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Төрийн он 29

Европын 1765 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Урдын мэргэн гэгээний “Алтан товч” зохиогдов.

Сэлбийн Дамбадаржаалин хийдийг байгуулав.

Төрийн он 30

Европын 1766 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

Төрийн он 31

Европын 1767 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

Ховдод “Сурах жасаа”, “Бичгийн танхим” (сургууль) байгуулагджээ.

Ховдын Шар сүмийг барьж дуусав.

Төрийн он 32

Европын 1768 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

Төрийн он 33

Европын 1769 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

Төрийн он 34

Европын 1770 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Дагву Лувсандамбийжанцаны 1737 онд зохиосон “Саран хөхөө”

хэмээх төвөд романыг дай гүүш Агваандампил (1700-1780) монголчлов.

Төрийн он 35

Европын 1771 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

Халимагийн зарим нь хуучин нутагтаа буцаж ирэв.

Төрийн он 36

Европын 1772 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Жонэ хийдэд төвөд Ганжуур хэвлэгдэв.

Төрийн он 37

Европын 1773 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

III Жавзандамба Ишдамбийням (1758-) жанч халав.

Жонэ хийдэд төвөд Данжуур хэвлэгдэв.

Төрийн он 38

Европын 1774 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

Төрийн он 39

Европын 1775 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

IV Жавзандамба Лувсантүвдэнванчуг (-1813) төрөв.

Баарин Рашипунцаг “Болор эрих”-ийг зохиов.

Төрийн он 40

Европын 1776 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Буриадын анхны бандид хамбо Заяатын Дамбадаржай (1711-) нас барав.

П. С. Палласын (1741-1811) “Монголын ард түмний тухай түүхэн мэдээний цоморлог” хэмээх ном герман хэлээр Петрбургт хэвлэгдэв.

Төрийн он 41

Европын 1777 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

Сүмба Хамбо (1704-1788) “Замлин жишад” хэмээх газар зүйн номлолыг зохиов.

Төрийн он 42

Европын 1778 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

Их хүрээ Туул голын эрэг дээр нүүж ирэн суурьшжээ.

Саган Сэцэний “Эрдэнийн товч” Бээжинд хэвлэгдэв.

Төрийн он 43

Европын 1779 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

“Гадаад монголын ван гүнгүүдийн илтгэл шастир” зохиогдов.

Цахар гэвш Лувсанцүлтэм (1740-1810) Панчатантрын зарим үлгэр бүхий “Чандманын чимэг”-ийг зохиов.

Зохиолч Хайдув хамба (-1838) төрөв.

Төрийн он 44

Европын 1780 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

III Банчин Балдан-Иш (1738-) таалал төгсөв.

Төрийн он 45

Европын 1781 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

IV Банчин Чоглайнамжил (-1854) төрөв.

Төрийн он 46

Европын 1782 он

Монголын тооллын Хар бар жил

Сүмба Хамбо Ишбалжир (1704-1788) судар номын шүүмжлэл

“Нарбо гэдага” хэмээх зохиолыг бичив.

Төрийн он 47

Европын 1783 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

Ван Юндэндорж (-1827) Их хүрээний сайд болов.

Төрийн он 48

Европын 1784 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

Төрийн он 49

Европын 1785 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Эрхүүд хэвлэлийн хороо байгуулагдав.

Төрийн он 50

Европын 1786 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

II Жанжа хутагт Ролбийдорж (1717-) нас барав.

Төрийн он 51

Европын 1787 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Төрийн он 52

Европын 1788 он

Монголын тооллын Шар бич жил

Сүмба Хамбо Ижбалжир (1704-) нас барав.

Төрийн он 53

Европын 1789 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

“Гадаад монголын төрийг засах явдлын яамны хууль зүйлийн бичиг” зохиогдов.

Их хүрээнд зурхайн дацан байгуулагдав.

Сайд ван Юндэндоржийн зохиосон “Цагаан толгой” хэмээх үсэглэлийг Шанзав Дамчойравжаа хэвлүүлэв.

Төрийн он 54

Европын 1790 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Төрийн он 55

Европын 1791 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Төрийн он 56

Европын 1792 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Төрийн он 57

Европын 1793 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Төрийн он 58

Европын 1794 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Төрийн он 59

Европын 1795 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

Ховдын тариачид манжийг эсэргүүцэн зарга тэмцэл хийжээ.

Төрийн он 60

Европын 1796 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Манж Чин улсын Сайшаалт ерөөлт (Жячин)-гийн (1760-1820)

тэргүүн он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1797 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

Гүн ухаантан Балдан цорж (-1864) төрөв.

Төрийн он 2

Европын 1798 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Төрийн он 3

Европын 1799 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

Төрийн он 4

Европын 1800 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Төрийн он 5

Европын 1801 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Төрийн он 6

Европын 1802 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

Туган хутагт (1737-1802) “Думта шэлэни мэлон” буюу “Болор толь” хэмээх зохиолыг зохиов.

Төрийн он 7

Европын 1803 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

Шүлэгч V ноён хутагт Равжаа (-1856) төрөв.

Төрийн он 8

Европын 1804 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

VIII Далай лам Жамбалжамц (1758-) нас барав.

Төрийн он 9

Европын 1805 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Халимаг “Жангар”-ын эхний бүлгийг Б. Бергман хэвлэв.

IX Далай лам Лүндогжамц (-1815) төрөв.

Эрхүүд гимнази хэмээх дунд сургууль байгуулагдав.

Төрийн он 10

Европын 1806 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

Их хүрээнд Дэчингалавын сүмийг байгуулж Дүйнхор дацанг нээв.

Төрийн он 11

XIV ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1807 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Төрийн он 12

Европын 1808 он

Монголын тооллын Шар луу жил

Буриад сургуулийн багш Я. А. Болдонов (-1846) төрөв.

Төрийн он 13

Европын 1809 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

Их хүрээнд Гунгаачойлин хэмээх шинэ цанид дацан байгуулагдав.

Төрийн он 14

Европын 1810 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

Цахар гэвш Лувсанцүлтэм (1740-) нас барав.

Төрийн он 15

Европын 1811 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

Тройцкосавскд сургууль байгуулагдав.

Төрийн он 16

Европын 1812 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Төрийн он 17

Европын 1813 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

IV Жавзандамба Лувсантүвдэнванчуг (1775-) жанч халав.

Төрийн он 18

Европын 1814 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Төрийн он 19

Европын 1815 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

V Жавзандамба Лувсанцүлтэмжигмэд (-1841) төрөв.

IX Далай лам Лүндогжамц (1805-) таалал төгсөв.

Төрийн он 20

Европын 1816 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

X Далай лам Цүлтэмжамц (-1837) төрөв.

Төрийн он 21

Европын 1817 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

Төрийн он 22

Европын 1818 он

Монголын тооллын Шар бар жил

К. Маркс (-1883) төрөв.

Төрийн он 23

Европын 1819 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Цэмбэл гүүш “Хор Чойнжүн”-г зохиов. Үүнийг Хут германаар орчуулж 1896 онд хэвлэсэн.

Төрийн он 24

Европын 1820 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

Халимаг Баатар Уваш Түмэн “Дөрвөн ойрадын түүх”-ийг зохиов.

Ф. Энгельс (-1895) төрөв.

Төрийн он 25

Европын 1821 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Манж Чин улсын Төр гэрэлт (Дао-гуан)-ийн (1782-1850) тэргүүн он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1822 он

Монголын тооллын Хар морь жил

Буриадын эрдэмтэн Доржи Банзаров (-1855) төрөв.

Буриадын эрдэмтэн Г. Гомбоев (-1863) төрөв.

Төрийн он 2

Европын 1823 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

Төрийн он 3

Европын 1824 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Е. Ф. Тимковскийн “Монголыг дайрч Хятадад жуулчилсан нь” хэмээх ном хэвлэгдэв.

Төрийн он 4

Европын 1825 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Төрийн он 5

Европын 1826 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

Төрийн он 6

Европын 1827 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

Төрийн он 7

Европын 1828 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

Алша Агвандандар лхаарамба (1759-1842) “Хэлний чимэг”-ийг зохиов.

Иакинф Бичуриний (1777-1853) “Монголын тухай тэмдэглэл” хэвлэгдэв.

Төрийн он 8

Европын 1829 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

И. Я. Шмидт (1779-1847) Саган сэцний “Эрдэнийн товч” -ийг герман орчуулгын хамт хэвлэв.

Төрийн он 9

Европын 1830 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Миндол номун хан (1789-1838) “Замбуутивийн ерийн номлол” хэмээх газар зүйн зохиолыг бичив.

Төрийн он 10

Европын 1831 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

И. Я. Шмидтийн (1779-1847) зохиосон “Монгол хэлний зүй” хэвлэгдэв.

Төрийн он 11

Европын 1832 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Шүлэгч Равжаа (1803-1856) “Саран хөхөөний намтар” хэмээх дуурийг дэглэж тоглуулав.

Их хүрээнд шашны цам бүжиг гарав.

Төрийн он 12

Европын 1833 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

Хиагтад орос монгол сургууль нээгдэв.

Оросын эрдэмтэн Иакинф Бичурин (1777-1853) Төвөд ба Хөх нуурын түүхийг зохиож эхлэв.

Төрийн он 13

Европын 1834 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

Их хүрээнд монгол маягийн Майдарын сүм байгуулагдав.

Төрийн он 14

Европын 1835 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

Шмидтийн (1779-1847) зохиосон “Монгол-герман-орос толь”

хэвлэгдэв.

Ордосын лам Ишбалдан “Эрдэнийн эрх” хэмээх түүхийг зохиов.

Түшээт хан аймгийн чин вангийн Дандар аграмба (-1915) төрөв.

Төрийн он 15

Европын 1836 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Төрийн он 16

Европын 1837 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

X Далай лам Цүлтэмжамц таалал төгсөв. (1816-).

Урдын Жамбалдорж “Болор толь”-г зохиов.

Зохиолч В. Инжинаш төрөв. (-1892).

Төрийн он 17

Европын 1838 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

XI Далай лам Хайдувжамц (-1855) төрөв.

Алша Агвандандар төвөд монгол толь “Сарны гэрэл”-ийг зохиов.

Их хүрээнд Гандантэгчинлэн, сүмийг барив.

Зохиолч Хайдув хамбо (1779-) нас барав.

Хэлмэрч А. В. Игумновын (1761-1834) цуглуулсан монгол номууд П. Л. Шиллингээр дамжиж, Петербургийн номын санд шилжив.

Төрийн он 18

Европын 1839 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

Хятадад хар тамхины дайн эхлэв.

Оросын их жуулчин Н. М. Пржевальский (-1888) төрөв.

Төрийн он 19

Европын 1840 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

“Халимаг хаадын түүх” зохиогдов.

Төрийн он 20

Европын 1841 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

V Жавзандамба Лувсанцүлтимжигмэд (1815-) жанч халав.

Халхын түүхч Галдан (туслагч) “Эрдэнийн эрих” хэмээх түүхийг зохиов.

Төрийн он 21

Европын 1842 он

Монголын тооллын Хар бар жил

Англи Хятадын хилс гэрээ Нанжинд байгуулагдав.

Төрийн он 22

Европын 1843 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

VI Жавзандамба Лувсантүвдэнчойжижалцан (-1848) төрөв.

Төрийн он 23

Европын 1844 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

Эрдэмтэн Ковалевский (1800-1878) “Монгол-орос-франц толь”-ийг зохиож хэвлүүлэв.

Америк хятадын хилс гэрээ Вансия-д байгуулагдав.

Төрийн он 24

Европын 1845 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Буриадын Цүүгэлийн хүрээнд Цанид дацан байгуулагдав.

Төрийн он 25

Европын 1846 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

Дорж Банзаровын (1822-1855) “Черная вера или шаманство у монголов” гэдэг ном хэвлэгдэв.

Ерөөлч Гэлэгбалсан (-1923) төрөв.

Халхын Балдан цорж (1797-1864) “Онолуудын тайлбар” хэмээх гүн ухааны зохиолыг бичив.

Буриад сургуулийн багш Я. А. Болдонов (1808-) нас барав.

Төрийн он 26

Европын 1847 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Төрийн он 27

Европын 1848 он

Монголын тооллын Шар бич жил

VI Жавзандамба Лувсантүвдэнчойжижалцан (1843-) жанч халав.

Жан Му “Монголын нууц товчоо”-г хэвлэв.

Төрийн он 28

Европын 1849 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

VII Жавзандамба Агванчойживанчугпэрэнлайжамц төрөв. (-1868).

Алексей Бобровниковын (1821-1865) “Монгол халимаг хэлний зүй” хэвлэгдэв.

Шүлэгч Хишигбат (-1916) төрөв.

Төрийн он 29

Европын 1850 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Төрийн он 30

Европын 1851 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Манж Чин улсын Түгээмэл элбэгт (Сянь фэн)-ийн (1831-1861) 1-р он эхлэв.

Хятадад Тайпингийн бослого гарав.

Төрийн он 1

Европын 1852 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Төрийн он 2

Европын 1853 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Төрийн он 3

Европын 1854 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

IV Банчин Чоглайнамжил (1781-) таалал төгсөв.

Шүлэгч Ишданзанванжил (-1907) төрөв.

Төрийн он 4

Европын 1855 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

XI Далай лам Хайдувжамц (1838-) таалал төгсөв.

Дөрвөдийн туульч Парчин (-1926) төрөв.

Буриадын эрдэмтэн Доржи Банзаров (1822-) нас барав.

V Банчин Чойжидагвадамбийванчуг (-1882) төрөв.

Төрийн он 5

Европын 1856 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

XII Далай лам Пэрэнлайжамц (-1875) төрөв.

Ноён хутагт Равжаа (1803-) нас барав.

Хятадад хар тамхины 2-р дайн эхлэв.

Төрийн он 6

Европын 1857 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

Төрийн он 7

Европын 1858 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Буриадын эрдэмтэн И. Н. Хангалов (-1918) төрөв.

Г. Гомбоев (1822-1863) “Алтан товч”-ийг орос орчуулгын хамт хэвлэв.

Феодалыг эсэргүүцсэн Ордосын дугуйлангууд үүсэв.

Америк, Англи, Франц, Хятадын хилс гэрээ Тяньжинд байгуулагдав.

Төрийн он 8

Европын 1859 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

Төрийн он 9

Европын 1860 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Бээжинд Орос, Хятадын гэрээ байгуулагдав.

Их хүрээнд Оросын консул суух болов.

Төрийн он 10

Европын 1861 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Төрийн он 11

Европын 1862 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

Манж Чин улсын Бүрэнт засагчийн (Түн-жи)-гийн (1856-1875) 1-р он эхлэв.

Төрийн он 1

Европын 1863 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

Буриадын эрдэмтэн Г. Гомбоев (1822-) нас барав.

Төрийн он 2

Европын 1864 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

Гүн ухаантан Балдан цорж (1797-) нас барав.

То ван (Тогтох төр) “Оюун билгийн соёрхол” хэмээх үсэглэлийг зохиов.

Төрийн он 3

Европын 1865 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Браггон шаврон Гончугдамбаравжай (1801-?) “Амдо Чойжун жамц” хэмээх түүхийг зохиов.

Төв Азиар жуулчилж алдар нэрийг олсон Свен Хэдин (1952-) төрөв.

Төрийн он 4

Европын 1866 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

Оросын эрдэмтэн П. Кафаров “Монголын нууц товчооны” орос орчуулгыг хэвлэв.

Ордосын дугуйлангийн тэмцэл өрнөв.

Хятадын хувьсгалч Сүн Ятсен (-1925) төрөв.

Төрийн он 5

XV ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1867 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Монголын төрийн зүтгэлтэн Б. Цэрэндорж (-1928) төрөв.

Төрийн он 6

Европын 1868 он

Монголын тооллын Шар луу жил

VII Жавзандамба Агванчойживанчугпэрэнлийжамц (1849-) таалал төгсөв.

Төрийн он 7

Европын 1869 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

VIII Жавзандамба Агванлувсанчойжинямданзанванчуг (-1924) төрөв.

Оросын эрдэмтэн В. П. Васильевын (1848-1900) зохиосон “Бурхны шашин ба түүний судар түүх” хэмээх ном хэвлэгдэв.

Зураач Б. Шарав (марзан) (-1939) төрөв.

Төрийн он 8

Европын 1870 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

В. И. Ленин (-1924) төрөв.

Их хүрээнд манжийн ноёрхлыг эсэргүүцсэн ардын хөдөлгөөн гарчээ.

Манлай баатар Дамдинсүрэн (-1920) төржээ.

Ван Ханддорж (-1915) төрөв.

Төрийн он 9

Европын 1871 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

В. Инжинаш (1837-1892) “Хөх судар” романаа зохиож дуусгав.

Шүлэгч Гамал (-1952) төрөв.

Төрийн он 10

Европын 1872 он

Монголын тооллын Хар бич жил

11 Цэрэнчимэд даа лам (-1914) төрөв.

Цагаан малгайтны бослогынхон Ховд хотыг эзлэв.

Монголч эрдэмтэн В. Л. Котвич (-1944) төрөв.

Төрийн он 11

Европын 1873 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Буриадын эрдэмтэн Гомбожав Цыбиков (-1930) төрөв.

Төрийн он 12

Европын 1874 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

VIII Жавзандамбыг Их хүрээнд залж ирэв.

VII Жалханз хутагт Дамдинбазар (-1923) төрөв.

Төрийн он 13

Европын 1875 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Манж Чин улсын Бадаргуулт төр (Гуансюй)-ийн (1871-1908) 1-р он эхлэв.

XII Далай лам Прэнлайжамц (1856-) нас барав.

Төрийн он 1

Европын 1876 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

XIII Далай лам Түвдэнжамц (-1933) төрөв.

Төрийн он 2

Европын 1877 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

Буриад Номтын Ринчин (Сумадирадна) (1821-) төвөд монгол хэлний том толийг зохиов.

Энэ толь 1959 онд Улаанбаатарт хэвлэгдсэн.

Төрийн он 3

Европын 1878 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Буриадын эрдэмтэн Базар Барадин (-1937) төрөв.

Сайн ноён хан Намнансүрэн (-1919) төрөв.

Төрийн он 4

Европын 1879 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Хатанбаатар Магсаржав (-1927) төрөв.

Зөвлөлтийн монголч эрдэмтэн С. А. Козин (-1956) төрөв.

Германы монголч эрдэмтэн Д. Хэниш (-1966) төрөв.

Зөвлөлтийн генерал халимаг О. И. Городовиков (-1960) төрөв.

Төрийн он 5

Европын 1880 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

Монголч эрдэмтэн Жамцарано Цэвээн (-1940) төрөв.

Ард Онолтын удирдлагаар Улиастайн цэрэг манжийг эсэргүүцэн босов.

Төрийн он 6

Европын 1881 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Петербургт орос хятадын гэрээ байгуулагдав.

Төрийн он 7

Европын 1882 он

Монголын тооллын Хар морь жил

V Банчин Чойжидагвадамбийванчуг (1855-) нас барав.

Төрийн он 8

Европын 1883 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

3-р сарын 14-нд К. Маркс (1818-) нас барав.

VI Банчин Гэлэгнамжил (-1937) төрөв.

Төрийн он 9

Европын 1884 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Монголч эрдэмтэн Б. Я. Владимирцов (-1931) төрөв.

Төрийн он 10

Европын 1885 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

Төрийн он 11

Европын 1886 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

Амар (Гонгор) сайд (-1939) төрөв.

Төрийн он 12

Европын 1887 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

А. Позднеевын (1851-1920) зохиосон “Монгол дахь бурхны шашин ба лам нарын байдал” хэмээх ном хэвлэгдэв.

Төрийн он 13

Европын 1888 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

Оросын жуулчин Н. М. Пржевальский (-1839) нас барав.

Төрийн он 14

Европын 1889 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

Буриадын зохиолч Хоц Намсараев (-1959) төрөв.

Дармала (Дашчойжамц) “Хорчойнжун” хэмээх түүхийг зохиов.

Төрийн он 15

Европын 1890 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Төрийн он 16

Европын 1891 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

“Монгол үсгийн хураасан бичиг” хэмээх монгол хятад манж толь хэвлэгдэв.

Буриадын Н. Ринчин “Монгол үсгийн ялгалыг үзүүлэгч тодорхой толь”-ийг зохиов.

Эрдэмтэн В. В. Радлов (1837-1918), Д. А. Клеменц (1848- 1914) нар монголд ирж хуучны дурсгалт зүйлийг шинжлэв.

Төрийн он 17

Европын 1892 он

Монголын тооллын Хар луу жил

Сибирийн төмөр замыг байгуулж эхлэв.

Зохиолч В. Инжинаш нас барав. (1837 онд төрөөд туулай жилийн өвлийн сүүл сард нас барав.)

Төрийн он 18

Европын 1893 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

2-р сарын 2-нд Д. Сүхбаатар (-1923) төрөв.

Буриадын зураач Ц. С. Сампилов (-1953) төрөв.

Төрийн он 19

Европын 1894 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

Эрдэмтэн В. Радлов (1837-1918) В. Томсений (1842-1927 хамт

монгол дахь тюрк бичээсийг уншиж “Монгол дахь эртний тюркийн бичээс” гэдэг номыг хэвлэв.

Япон хятадын дайн эхлэв.

Төрийн он 20

Европын 1895 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

Х. Чойбалсан төрөв. (-1952).

К. Ф. Голстунский (1831- 1899) “Монгол-орос толь”-ийг зохиож хэвлүүлэв.

Буриадын эрдэмтэн Номтын Ринчин “Эрдэнийн сайн хумх” хэмээх үлгэрийн цоморлогийг зохиож хэвлүүлэв.

8-р сарин 5-нд Ф. Энгельс (1820-) нас барав.

Төрийн он 21

Европын 1896 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Оросоос Манжуурт төмөр зам байгуулахыг Хятад зөвшөөрөв.

Төрийн он 22

Европын 1897 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

Эрхүүд театр байгуулагдав.

Төрийн он 23

Европын 1898 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

Хятадад шинэтгэн засах 100 өдөр болов.

Төрийн он 24

Европын 1899 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

Буриадын эрдэмтэн Г. Цыбиков төвөдийн Лхаса хотод очиж 1902

онд буцаж ирээд Төвөдийн байдлыг судалсан ном зохиов.

Төрийн он 25

Европын 1900 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

Бээжинд найман улсын цэрэг түрэмгийлж оров.

Монголд “Монголор” гэдэг алтны уурхай нээгдэв.

Улиастайд манжийн эсрэг монгол цэргийн бослого гарав.

Эрдэмтэн В. В. Бартольдын (1869-1930) “Монголын довтлох үеийн

Туркестан” хэмээх түүх хэвлэгдэв.

Байгал нуурын хөвөөгөөр төмөр зам тавив.

Төрийн он 26

Европын 1901 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

Төрийн он 27

Европын 1902 он

Монголын тооллын Хар бар жил

В. Котвичийн зохиосон “Монгол хэлний зүй” хэвлэгдэв.

Зохиолч С. Буяннэмэх (-1937) төрөв.

Төрийн он 28

Европын 1903 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

Халхад Аюуш тэргүүтэй ардын хөдөлгөөн эхлэв.

Ф. И. Щербатской (1866-1942) Энэтхэгийн эрдэмтэн Дармакиртийн (Чойдагийн) логикийн сурах бичиг ба тайлбарыг оросоор орчуулж хэвлэв.

Лхамсүрэн захирагч “Алтан толь” хэмээх үсэглэлийг зохиов.

Төрийн он 29

Европын 1904 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

Орос японы дайн эхлэв.

Далай лам Түвдэнжамц Монголд ирэв.

Төрийн он 30

Европын 1905 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

Сибирийн төмөр замыг байгуулж шувтрав.

Орос оронд 1905 оны хувьсгал болов.

Жирмийн чуулганд Тогтох тайжийн удирдлагаар ардын бослого гарав.

Ховдод оросын консул суув.

А. Д. Рудневын (1878-1958) зохиосон “Монгол хэлний зүй” хэвлэгдэв.

Төрийн он 31

Европын 1906 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

Зохиолч Д. Нацагдорж (-1937) төрөв.

Их хүрээнд Хятадын худалдаачид, мөнгө хүүлэгчдийг эсэргүүцсэн

ардын хөдөлгөөн гарав.

Хятад иргэдийг монголд нүүлгэх товчоо Бээжинд байгуулагдав.

Төрийн он 32

Европын 1907 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Алс дорнодод нөлөөлөх газраа хуваах орос японы гэрээ байгуулагдав.

Хятадын банкны салбар Их хүрээ, Улиастайд байгуулагдав.

Шүлэгч Данзанванжил (1854-) нас барав.

Б. Лауферийн (1874-1934) зохиосон “Монгол утга зохиолын тойм” хэвлэгдэв.

Төрийн он 33

Европын 1908 он

Монголын тооллын Шар бич жил

Оросын эрдэмтэн П. К. Козлов (1863-1936) Хар хотыг малтаж 2000 орчим тангуд (минаг) ном, бурхан зэргийг олсон.

Хятадын эрдэмтэн Е Дэхуй “Нууц товчооны” бүрэн эх ба орчуулгыг хэвлэв.

Оросын эрлэмтэн Н. В. Кюнперийн (1877-1955) “Төвөдийн байдлыг тодорхойлсон нь” гэдэг ном хэвлэгдэв.

Төрийн он 34

Европын 1909 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

Манж Чин улсын хэвт ёсны (Сюань түн) (1906-1967) 1-р он эхлэв.

Халимаг “Жангар”-ын 10 бүлэг Петербург хотод хэвлэгдэв.

Харбинд “Монголын сонин бичиг” гарч эхлэв.

“Хүйтэн уулын бичиг” хэмээх хятадын сонгодог роман монгол хэлэнд орчуулагджээ. Бас үүнээс өөр хуучин орчуулга бий.

Төрийн он 1

Европын 1910 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Их хүрээний ардууд манжийн цэрэгтэй мөргөлдөөн гаргав.

Их хүрээнд төвөд Ганжуур хэвлэгдэж дуусав.

Их хүрээнээс манж амбан Сандо, Улиастайн жанжин нарыг хөөн зайлуулав.

Төрийн он 2

Европын 1911 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

12-р сард Монгол улс манжаас тусгаарлаж Богд Жавзандамбыг хаанд өргөмжлөв.

Монгол улсын олноо өргөгдсөний тэргүүн он эхлэв.

Хятадад хувьсгал гарч хаант засгийг устган Дундад иргэн улсыг байгуулав.

Төрийн он 1

Европын 1912 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Ховдоос манжийн цэргийг хөөн зайлуулав.

Орос монголын гэрээг нийслэл Хүрээнд байгуулав.

Нийслэл хүрээнд “Шинэ толь” сэтгүүл гарч эхлэв.

Нийслэл Хүрээнд Хэвлэлийн хороо байгуулах шийдвэрийг 10-р сарын 18-нд гаргав.

Төрийн он 2

Европын 1913 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Гадаад монголд автономит эрх олгох тухай орос хятадын гэрээ байгуулагдав.

Нийслэл Хүрээнд орос сургууль нээгдэв.

Эрдэмтэн Жамцарано Цэвээний (1880-1940) цуглуулсан “Буриад аман зохиол” хэвлэгдэж эхлэв.

Төрийн он 3

Европын 1914 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Даа лам Цэрэнчимэд (1872-) нас барав.

Орос улс дэлхийн 1-р их дайнд оролцож эхлэв.

1902 оноос 1914 он хүртэл герман шинжилгээний анги Синь-зяны Турфанд 4 удаа ирж соёлын үнэт дурсгалыг үлэмжхэн олжээ.

Төрийн он 4

Европын 1915 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

Орос-Хятад-Монгол гурван этгээдийн гэрээ Хиагтад байгуулагдав.

Оросын хөрөнгөтөн Нийслэл хүрээнд банк байгуулав.

“Монголын сонин бичиг” Нийслэл хүрээнд шинэчлэгдэн гарч эхлэв.

Гирдибазарын зохиосон “Төвд монгол толь” Агын дацанд хэвлэгдэв.

Түшээт ханы Чин вангийн Дандар аграмба нас барав. (1835-)

Төрийн он 5

Европын 1916 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Америкийн хөрөнгөтөн Чуулалт хаалга хотод “Монголын худалдааны компани”-ийг байгуулав.

Шүлэгч Хишигбат (1849-) нас барав.

Төрийн он 6

Европын 1917 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

11-р сарын 7-нд Октябрийн их хувьсгал гарч Зөвлөлт засаг тогтов.

А. В. Бурдуков (1883-1943) Улаангомд орос бага сургуулийг нээв.

Баргын Цэндээ гүн (1875-1930) Нууц товчоог монгол үсгээр буулгасан ба орчуулав.

Төрийн он 7

Европын 1918 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Дээд Үдэд Зөвлөлт засаг тогтнов. 9-р сард хятадын түрэмгий цэрэг монголыг эзэлж эхлэв.

Буриадын эрдэмтэн М. Н. Хангалов (1858-) нас барав.

Ц. Жамцараногийн (1880-1940) бичиж авсан буриад үлгэр 3 дэвтэр хэвлэгдэв.

Төрийн он 8

Европын 1919 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

8-р сард Зөвлөлт орос улсын засгийн газраас Монголын тусгаар тогтнох эрхийн тухай анхаарал бичиг ирүүлэв.

10-р сард Хятадын генерал Сюй Шү-жан монголыг цэргийн хүчээр эзлэв.

11-12-р сард хувьсгалт нууц бүлгэмүүд үүсэв.

Төрийн он 9

Европын 1920 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

10-р сард цагааны дээрэмчин Унгерн монголд ирэв.

11-р сарын 10-нд “Монголын үнэн” сонин гарч эхлэв.

Чита хотод “Шинэ байдал” сонин гарч эхлэв.

Манлай баатар Дамдинсүрэн (1870-) нас барав.

Төрийн он 10

Европын 1921 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

3-р сарын 1-3-нд МАН байгуулагдаж анхдугаар их хурал хуралдаж намын программыг батлав.

Монголд ардын засаг тогтов.

Төрийн он 11

Европын 1922 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

1-р сарын 25-нд хамжлагат ёсыг халах шийдвэр гарчээ.

12-р сард багш нарыг бэлтгэх түр сургууль нээгдэв.

“Монгол ардын нам”, “Манай зам” сэтгүүлүүд гарав.

Төрийн он 12

Европын 1923 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

1-р сарын 5-нд нутгийн захиргаа байгуулах дүрмийг гаргав.

2-р сарын 20-нд Д. Сүхбаатар (1893-) нас барав.

Ерөөлч Гэлэгбалсан (1846-) нас барав.

7-р сарын 18-нд МАН-ын II их хурал нээгдэв.

Анхны дунд сургууль нээгдэв.

“Буриад Монголын үнэн” сонин гарч эхлэв.

Шаравын (1869-1939) зурсан хувьсгалт зурагт хуудаснууд хэвлэгдэв.

Төрийн он 13

Европын 1924 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

1-р сарын 21-нд В. И. Ленин (1870-) нас барав.

5-р сарын 20-нд VIII богд Жавзандамба (1869-) жанч халав.

2-р сард Орон нутгийг судлах музей нээгдэв.

“Ардын эрх” сонин нийтлэгдэв.

МАХН-ын III их хурал хуралдав.

БНМАУ-ын I их хурал хуралдаж БНМАУ-ыг тунхаглан Үндсэн

хуулийг батлав.

Төрийн он 14

Европын 1925 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

4-р сарын 23-нд “Үнэн” сонин гарч эхлэв.

5-р сард Монголын пионерын байгууллага байгуулагдав.

9-р сард МАХН-ын IV их хурал хуралдаж намын 2-р программыг батлав.

12-р сард монголын шинэ мөнгө (төгрөг) гүйлгээнд гарав.

Багшийн сургууль байгуулагдав.

Дандаа шинсан (1863-1933) “Юань ши” хэмээх монголын түүхийг хятад хэлнээс орчуулав.

Сун Ятсен (1866-) нас барав.

Төрийн он 15

Европын 1926 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

9-р сарын 26-нд МАХН-ын V их хурал нээгдэв.

9-р сард шашин төрийг тусгаарлах хууль гарав.

Пионерын “Залгамжлагч” сэтгүүл гарч эхлэв.

Парчин туульч (1879-) нас барав.

Төрийн он 16

XVI ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1927 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

9-р сард МАХН-ын VI их хурал хуралдав.

Орон нутгийн сонгууль явагдав.

Хатанбаатар Магсаржав (1879-) нас барав.

Төрийн он 17

Европын 1928 он

Монголын тооллын Шар луу жил

10-12-р сард МАХН-ын VII их хурал хуралдаж намын доторх баруунтныг бут цохив.

12-р сард Улаан-Үдэд монгол рабфак сургууль нээгдэв.

Төрийн зүтгэлтэн Б. Цэрэндорж (1867-) нас барав.

Магсаржав хурцын зохиосон “Монгол улсын шинэ гарсан түүх” хэвлэгдэв.

Төрийн он 18

Европын 1929 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

1-р сарин 9-нд Уран зохиолын бүлгэм байгуулагдав.

9-р сард феодалын хөрөнгийг хураав.

12-р сард Зөвлөлт-Монголын хувь нийлүүлсэн Монголтранс байгуулагдав.

Б. Я. Владимирцовын зохиосон “Монгол хэлний зүй” хэвлэгдэв.

Төрийн он 19

Европын 1930 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

2-р сард МАХН-ын VIII их хурал хуралдав.

12-р сард гадаад худалдааг улсын монопол болгов.

12-р сард санхүүгийн сургууль нээгдэв.

Буриадад уран зохиолын сэтгүүл “Тэмцлийн чимэг” гарч эхлэв.

Төрийн он 20

Европын 1931 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

2-р сард хошууг устган аймгийг сайжруулж эдийн засгийн талаар аймаглах хууль гаргав.

8-р сард улсын театр байгуулагдав.

Зава Дамдин гавж (1867-1937) “Алтан дэвтэр” хэмээх түүхийг зохиож дуусгав.

Зөвлөлтийн монголч эрдэмтэн Б. Я. Владимирцов (1884-) нас барав.

Японтууд манжуурт орж ирэв.

Төрийн он 21

Европын 1932 он

Монголын тооллын Хар бич жил

6-р сард МАХН-ын Төв Хорооны онц бүгд хурал хуралдаж “Зүүний” нугалаатныг бут цохив.

Шүлэгч Гамал (1871-) нас барав.

Төрийн он 22

Европын 1933 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

2-р сард Улаанбаатарт радио нэвтрүүлэг эхлэв.

XIII Далай лам Түвдэнжамц (1876-) нас барав.

12-р сард Хатгалын ноос угаах фабрик ашиглалтад оров.

Төрийн он 23

Европын 1934 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

4-р сард Улаанбаатарын Аж үйлдвэрийн комбинат ашиглалтад оров.

9-р сард МАХН IX их хурал хуралдав.

10-р сард Урлагийн хороог байгуулав.

Нацагдоржийн “Учиртай гурван толгой” хэмээх жүжиг анх тавигдав.

Зөвлөлтийн монголч Б. Я. Владимирцовын “Монголын нийгмийн байгуулал” хэвлэгдэв.

Лхаст төвөд Ганжуур хэвлэгдэв. (1920 онд эхэлсэн).

Төрийн он 24

Европын 1935 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

1-р сард Улаанбаатар Налайхын нарийн төмөр замыг байгуулж эхлэв.

Завхан аймагт анхны нэгдэл байгуулагдав.

XIV Далай лам Данзанжамц төрөв.

Германы монголч Э. Хэниш “Нууц товчоо”-ны латин сийрүүлгийг хэвлэв. Удалгүй “Нууц товчоо”-ны герман орчуулга ба толийг хэвлэв.

Рамстедтийн “Халимаг-герман толь” хэвлэгдэв.

Төрийн он 25

Европын 1936 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

1-р сард япон-манжийн цэргүүд Монгол Ард Улсын хилд халдаж эхлэв.

3-р сард Зөвлөлт Монголын харилцан туслалцах протокол гэрээг байгуулав.

Төрийн он 26

Европын 1937 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

9-р сард машин тракторын 10 станцыг Зөвлөлт улс Монголд бэлэглэв.

VI Банчин Гэлэгнамжил нас барав. (1883-).

Зохиолч Д. Нацагдорж (1906-) нас барав.

С. Шагжийн зохиосон “Монгол үсгийн дүрмийн толь” хэвлэгдэв.

Монгол дахь сүм хийдийн олонх нь хаагдав.

Төрийн он 27

Европын 1938 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Феодал анги ерөнхийдөө устав.

Банчин Чойжижанцан төрөв.

Төрийн он 28

Европын 1939 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Төрийн он 29

Европын 1940 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил

МАХН-ын X их хурал хуралдаж шинэ III программыг батлав.

Монгол ард улсын шинэ үндсэн хууль батлагдав.

Эрдэмтэн Жамцарано Цэвээн нас барав. (1886-).

“Пионерын үнэн” сонин гарч эхлэв.

Москвад Буриад урлагийн 10 хоног явагдав.

Төрийн он 30

Европын 1941 он

Монголын тооллын Цагаагчин могой жил

Шинэ (кирилл) үсэг авах тухай Засгийн газрын тогтоол гарав.

6-р сарын 22-нд фашистын Герман Зөвлөлт улсад халдаж дэлхийн II дайн эхлэв.

Намын дээд сургууль байгуулагдав.

С. А. Козин (1879-1956) “Нууц товчоо”-ны эх ба орос орчуулгыг хэвлэв.

Төрийн он 31

Европын 1942 он

Монголын тооллын Хар морь жил

Монгол Ард Улсад нийтийн он тооллыг хэрэглэх болов.

10-р сард Монгол улсын их сургууль нээгдэв.

Төрийн он 1942

Европын 1943 он

Монголын тооллын Харагчин хонь жил

Монгол улсын засгийн газраас “Хувьсгалт Монгол Улс” гэдэг танкны цуваа, “Монгол ард” нисэх эскадрилийг Зөвлөлтийн армид бэлэглэж өгөв.

Европын 1944 он

Монголын тооллын Хөх бич жил

Монголч эрдэмтэн В. Л. Котвич (1872-) нас барав.

Европын 1945 он

Монголын тооллын Хөхөгчин тахиа жил

5-р гарын 9-нд фашизмыг ялсны баяр болов.

9-р сарын 2-нд Японы ялагдсанаа хүлээж бууж өгөх гэрээнд гарын үсэг зурав.

10-р сарын 20-нд Монгол Ард Улсын тусгаар тогтнолын тухай ард нийтийн санал хураав.

Европын 1946 он

Монголын тооллын Улаан нохой жил

1-р сарын 5-нд Гоминданы Хятад, Монгол Ард Улсыг зөвшөөрөв.

2-р сарин 27-нд Зөвлөлт, Монголын найрамдал харилцан туслалцах гэрээ байгуулагдав.

2-р сард Улаанбаатарын Мах комбинат ажиллаж эхлэв.

Д. Сүхбаатарын хөшөөг босгов.

Европын 1947 он

Монголын тооллын Улаагчин гахай жил

5-р сард Монгол-Зөвлөлтийн найрамдлын нийгэмлэг байгуулагдав.

12-р сард Монгол Ард Улсын аж ахуй соёлыг хөгжүүлэх таван жилийн төлөвлөгөөний үндсэн зүйл батлагдав.

Европын 1948 он

Монголын тооллын Шар хулгана жил

Аж Үйлдвэрийн техникум нээгдэв.

Европын 1949 он

Монголын тооллын Шарагчин үхэр жил

4-р сард Прага, Парис хотод дэлхийн энх тайвны талынхны I их хурал хуралдав.

10-р сарын 1-нд Дундад улсад Ардын засаг тогтов.

Монгол Хятадын хооронд дипломат харилцаа тогтов.

Улаанбаатар Наушкийн төмөр зам ажиллаж эхлэв.

Европын 1950 он

Монголын тооллын Цагаан бар жил

Варшав хотод Дэлхийн энх тайвны II их хурал хуралдав.

10-р сард энх тайвны Бүх монголын үндэсний I хурал хуралдаж Энх тайвныг хамгаалах Монголын хороог байгуулав.

Европын 1951 он

Монголын тооллын Цагаагчин туулай жил

6-р сард сонгуулийн шинэ системээр Улсын их хурлын депутатуудыг сонгов.

7-р сард Улсын багшийн дээд сургууль нээгдэв.

Төмөр замын техникум байгуулагдав.

Европын 1952 он

Монголын тооллын Хар луу жил

1-р сарын 26-нд Х. Чойбалсан (1895-) нас барав.

12-р сард Вена хотод Энх тайвныг хамгаалах улс түмний их хурал хуралдав.

Европын 1953 он

Монголын тооллын Харагчин могой жил

Буриадын зураач Ц. С. Сампилов (1893-) нас барав.

Европын 1954 он

Монголын тооллын Хөх морь жил

11-р сарын 19-24-нд МАХН-ын XII их хурал хуралдав.

Европын 1955 он

Монголын тооллын Хөхөгчин хонь жил

3-р сард ХАА-н нэгдлийн үлгэрчилсэн дүрэм батлагдав.

12-р сарын 31-нд Улаанбаатар, Замын-Үүдийн төмөр зам ашиглалтад

оров.

Европын 1956 он

Монголын тооллын Улаан бич жил

Зөвлөлтийн монголч эрдэмтэн С. А. Козин (1879-) нас барав.

Европын 1957 он

Монголын тооллын Улаагчин тахиа жил

11-р сард Москвад Дэлхийн коммунист ба ажилчны намуудын төлөөлөгчдийн зөвлөгөөн болов.

Европын 1958 он

Монголын тооллын Шар нохой жил

МАХН-ын XI их хурал хуралдав.

Улс ААА, соёлыг хөгжүүлэх 3 жилийн төлөвлөгөөт удирдамж батлагдав.

Европын 1959 он

Монголын тооллын Шарагчин гахай жил

3-р сарын 27-30-нд МАХН-ын Төв Хорооны III бүгд хурал хуралдаж улс ардын аж ахуйн салбар бүхэнд социалист үйлдвэрлэлийн харилцаа бүрэн ялсныг дүгнэв.

Европын 1960 он

Монголын тооллын Цагаан хулгана жил

7-р сарын 6-нд БНМАУ-ын их хурлын чуулган чуулж шинэ үндсэн хуулийг батлав.

11-р сард Дэлхийн коммунист ажилчны намуудын зөвлөгөөн Москвад болов.

Зөвлөлтийн халимаг генерал О. И. Городовиков (1879-) нас барав.

Европын 1961 он

Монголын тооллын Цагаагчин үхэр жил

5-р сард БНМАУ-ын Шинжлэх ухааны академи байгуулагдав.

7-р сарын 3-7-нд МАХН-ын XIV их хурал хуралдав.

10-р сарын 17-нд Дархан хотын суурийг тавив.

10-р сарын 27-нд Монгол Ард Улс Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын гишүүн болов.

Ц. Доржсүрэнгийн “Умард Хүннү” хэмээх ном хэвлэгдэв.

Балбын вант улс, БНА Алжир Улсуудтай дипломат харилцаа тогтоов.

Европын 1962 он

Монголын тооллын Хар бар жил

5-р сард Монголын зохиолчдын III их хурал хуралдав.

6-р сарын 7-нд Монгол Ард Улс ЭЗХТЗ-ийн гишүүн болов.

Европын 1963 он

Монголын тооллын Харагчин туулай жил

1-р сарын 8-нд Үзэл суртлын ажилтан нарын зөвлөгөөн

Улаанбаатарт болов.

Европын 1964 он

Монголын тооллын Хөх луу жил

6-р сард Нийгмийн ухааны багш нарын зөвлөгөөн болов.

11-р сард Монголын хөгжмийн зохиолчдын I их хурал хуралдав.

Европын 1965 он

Монголын тооллын Хөхөгчин могой жил

4-р сард Монгол Зөвлөлт хоёр улс 1966-1970 онуудад эдийн засаг,

Соёлын талаар хамтран ажиллах гэрээ байгуулав.

Европын 1966 он

Монголын тооллын Улаан морь жил

6-р сарын 7-11-нд МАХН-ын XV их хурал хуралдаж МАХН-ын

шинэ программыг батлав.

Германы монголч эрдэмтэн Хэниш (1879-) нас барав.

Европын 1967 он

Монголын тооллын Улаагчин хонь жил

Европын 1968 он

Монголын тооллын Шар бич жил

Европын 1969 он

Монголын тооллын Шарагчин тахиа жил

Европын 1970 он

Монголын тооллын Цагаан нохой жил

Европын 1971 он

Монголын тооллын Цагаагчин гахай жил

Европын 1972 он

Монголын тооллын Хар хулгана жил

Европын 1973 он

Монголын тооллын Харагчин үхэр жил

Европын 1974 он

Монголын тооллын Хөх бар жил

Европын 1975 он

Монголын тооллын Хөхөгчин туулай жил

Европын 1976 он

Монголын тооллын Улаан луу жил

Европын 1977 он

Монголын тооллын Улаагчин могой жил

Европын 1978 он

Монголын тооллын Шар морь жил

Европын 1979 он

Монголын тооллын Шарагчин хонь жил

Европын 1980 он

Монголын тооллын Цагаан бич жил

Европын 1981 он

Монголын тооллын Цагаагчин тахиа жил

Европын 1982 он

Монголын тооллын Хар нохой жил

Европын 1983 он

Монголын тооллын Харагчин гахай жил

Европын 1984 он

Монголын тооллын Хөх хулгана жил

Европын 1985 он

Монголын тооллын Хөхөгчин үхэр жил

Европын 1986 он

Монголын тооллын Улаан бар жил

XVII ЖАРАН ЭХЛЭВ

Европын 1987 он

Монголын тооллын Улаагчин туулай жил

Европын 1988 он

Монголын тооллын Шар луу жил

Европын 1989 он

Монголын тооллын Шарагчин могой жил

Европын 1990 он

Монголын тооллын Цагаан морь жил

Европын 1991 он

Монголын тооллын Цагаагчин хонь жил

Европын 1992 он

Монголын тооллын Хар бич жил

Европын 1993 он

Монголын тооллын Харагчин тахиа жил

Европын 1994 он

Монголын тооллын Хөх нохой жил

Европын 1995 он

Монголын тооллын Хөхөгчин гахай жил

Европын 1996 он

Монголын тооллын Улаан хулгана жил

Европын 1997 он

Монголын тооллын Улаагчин үхэр жил

Европын 1998 он

Монголын тооллын Шар бар жил

Европын 1999 он

Монголын тооллын Шарагчин туулай жил

Европын 2000 он

Монголын тооллын Цагаан луу жил